MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS IR SOCIALINIO DARBO INSTITUTAS

JULITA URBELYTĖ
EDUKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ VALDYMO
MAGISTRANTŪROS NUOLATINĖS STUDIJOS

EDUKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ TAIKYMAS IKIMOKYKLINIAME UGDYME

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas: *prof. dr. Valdonė Indrašienė*

Vilnius, 2016

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

2016

Vilnius

Aš, Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas), edukologijos ir socialinio darbo instituto, magistrantūros nuolatinių studijų studentė, Julita Urbelytė, patvirtinu, kad šis magistro baigiamasis darbas „Edukacinių technologijų taikymas ikimokykliniame ugdyme“:

1. Yra atliktas savarankiškai ir sąžiningai;
2. Nebuvo pristatytas ir gintas kitoje mokslo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje;
3. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbu metodiniais nurodymais.

Man žinoma, kad už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą – plagijavimą studentas gali būti šalinamas iš Universiteto kaip už akademinės etikos pažeidimą.

_____ _____

(parašas) (vardas, pavardė)

TURINYS

SĄVOKŲ ŽODYNAS **4**
ĮVADAS **5**
1. IKIMOKYKLINIO UGDYMO REIKŠMĖ **9**
1. 1. Ikimokyklinio ugdymo kaita švietimo reformos kontekste **9**
1. 2. Šiuolaikinio ikimokyklinio ugdymo turinio formavimas **11**
1. 3. Ikimokyklinio ugdymo svarba **17**
2. EDUKACINĖS TECHNOLOGIJOS IKIMOKYKLINIAME UGDYME **20**
2.1. Edukacinių technologijų samprata **20**
2.2. Ugdymo metodai ir strategijos taikant edukacines technologijas **24**
2.3. Šiuolaikinės edukacinių technologijų priemonės **28**
3. EDUKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ TAIKYMO YPATUMAI IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOJE TYRIMAS **36**
3.1. Empirinio tyrimo metodologija **36**
3.2. Tyrimo rezultatų analizė **39**
IŠVADOS **56**
REKOMENDACIJOS **57**
LITERATŪROS SĄRAŠAS: **58**
SANTRAUKA **67**
SUMMARY **68**
PRIEDAI **69**

SĄVOKŲ ŽODYNAS

Edukacinės technologijos - mokslinių tyrimų ir etikos praktika, palengvinanti mokymąsi ir pagerinanti ugdymo proceso efektyvumą sukuriant, naudojant ir valdant atitinkamus technologinius procesus ir išteklius (Goswami, 2014; Richey, 2008).

Ikimokyklinis ugdymas - teikiamas vaikui nuo gimimo, iki jam pradedamas teikti priešmokyklinis arba pradinis ugdymas (Lietuvos švietimo įstatymas, 2011).

Ugdymo turinys - dalyko turinys, programa, planas, rezultatas, taip pat gali būti apibūdinamas kaip procesas, tačiau dėmesys sutelkiamas į proceso vadybą, siekiant numatytų rezultatų (Nagrockaitė, 2015).

Vaiko ugdymo(si) aplinka – tai ugdymo įstaiga ir joje vykstantis gyvenimas, artimiausia gamtinė ir kultūrinė aplinka, bendruomenės gyvenimas ir joje vykstantys renginiai, t. y. visa tai, kur jis įgyja įvairios patirties (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015).

Vaikų ugdymosi pasiekimai – tai ugdymosi procese įgyti vaikų gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos, apie kuriuos sprendžiame iš vaikų veiklos ir jos rezultatų (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015).

ĮVADAS

Temos aktualumas

Ikimokyklinio ugdymo įstaiga - pirmoji institucija, kurioje gali sėkmingai augti besiformuojanti asmenybė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas (2014) apibrėžia ikimokyklinio ugdymo tikslą – atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsningumais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiaisiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis. Lietuvos švietimo įstatyme (2011) apibrėžiama, kad ikimokyklinis ugdymas teikiamas vaikui nuo gimimo, iki jam pradedamas teikti priešmokyklinis arba pradinis ugdymas. Ikimokyklinio ugdymo programą, parengtą pagal švietimo ir mokslo ministro patvirtintus ikimokyklinio ugdymo programų kriterijus, vykdo ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklos, laisvasis mokytojas ar kitas švietimo teikėjas. Švietimas - tai nuolat atsinaujinanti ir pasipildanti sistema, o vaikų darželis vis labiau įsitvirtina kaip svarbus institucinio ugdymo modelis, pirmoji socialinės - edukacinės sistemos grandis (Pocienė, 2010).

Nuolatos besimokančioje žinių visuomenėje vis daugiau kalbama apie ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymo reikšmingumą. Ankstyvoji vaikystė – tai etapas, kuriame ugdymas gali iš esmės paveikti vaiko raidą (Euridyce, 2014). Moksliniais tyrimai įrodyta kokybiško ankstyvojo ugdymo reikšmė tolimesniems vaiko pasiekimams mokykloje. Mokslininkų grupės Didžiojoje Britanijoje atliktas tęstinis, 17 metų trukęs, tyrimas įrodo ankstyvojo ugdymo poveikį tolimesniems pasiekimams vaiko mokykloje. Tyrimo duomenys rodo, kad efektyvus ankstyvasis ugdymas lemia sėkmingą mokymąsi (Taggart, 2015). Švietimo ir mokslo ministerija apibendrina atliktus tyrimus, kurie įrodo, kad ikimokykliniame amžiuje formuojasi pažintiniai vaiko gebėjimai, kurie lemia jo sėkmę pradėjus lankyti mokyklą. Tikslingas ikimokyklinis ugdymas daro teigiamą poveikį mokymosi pasiekimams, tolesnei socialinei ir emocinei raidai (Ikimokyklinis ugdymas: ką apie jo poveikį vaiko raidai sako tyrimų duomenys?, 2011).

Pasak mokslininkų (Malinauskienė, Lukavičienės 2012), ikimokyklinis ugdymas yra švietimo sistemos posistemė, nuo kurios vystymosi ir rezultatų priklauso tolesnė vaiko gyvenimo ir ugdymo(si) kokybė. Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje yra numatyta stiprinti pedagogų motyvaciją suteikiant galimybių mokytojams ir dėstytojams nuolat tobulinti kvalifikaciją didinant šiuolaikinių technologijų išmanymą. Taigi, siekiant kokybiško mažiausiųjų visuomenės narių ugdymo svarbu turėti sėkmingai paruoštas ir įgyvendinamas

ugdymo programas bei kvalifikuotus pedagogus. Tarptautinėje konferencijoje (Kokybiškas ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas: ką galėtume daryti geriau?, 2015) švietimo specialistai nagrinėjo pedagogų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimą. Darbo grupėse priimti sprendimai, kad Lietuvoje svarbu atnaujinti ikimokyklinio ugdymo pedagogų rengimo programas ir užtikrinti kokybišką kvalifikacijos tobulinimą. Tinkamai pasirengęs, motyvuotas pedagogas geba organizuoti ugdymo procesą: parinkti turinį, jį adaptuoti ir tinkamai perteikti ugdytiniams t.y., kad pedagogas turi gebėti taikyti įvairius būdus, metodus strategijas atsižvelgiant į vaiko raidą, jo amžiaus ypatumus.

Teigiamas ikimokyklinio ugdymo poveikis vaiko kalbos, pažintinei, emocinei ir socialinei raidai priklauso nuo pedagoginio proceso, pedagogo ir vaiko sąveikos ypatumų. (Ikimokyklinis ugdymas: ką apie jo poveikį vaiko raidai sako tyrimų duomenys?, 2011) Šiuolaikinė visuomenė neįsivaizduojama be naujųjų, modernių informacinių technologijų, todėl svarbus pedagogo gebėjimas apjungti pedagogines technologijas su informacinėmis, t.y., jas modernizuoti ir veiksmingai taikyti edukacines technologijas.

Temos ištirtumas ir naujumas

Šiuolaikinė visuomenė gyvena aktyviame laikotarpyje, kuris pasižymi globalizacija, informacijos ir technologijų gausa. Nuo Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo vyksta švietimo sistemos reforma, kurioje vis daugiau dėmesio skiriama ikimokykliniam vaiko ugdymui. Naujoje ugdymo paradigmoje vis svarbesnę vietą užima naujosios, modernios edukacinės technologijos, kuriomis remiasi dabartinė ir ateities švietimo sistema. Šiuolaikiniame ugdyme pasak A. Hargreaves (2008), būtinos ugdytinį įgalinančios ugdymo strategijos ir kokybiškai naujas požiūris į mokymą. Švietimo politikos kaita skatina analizuoti pačio mažiausio visuomenės nario - vaiko ugdymą. Nuo ankstyvojo ugdymo rezultatų priklauso tolimesni pasiekimai. Ikimokyklinį ugdymą tyrinėja mokslininkai: O. Monkevičienė (2008, 2009, 2012), J.Ruškus (2012), S. Neifachas (2008), V.S. Glebuvienė (2008, 2009), J.S. Pocienė (2010), D. Malinauskienė ir V. Lukavičienė (2012), O. Montvilaitė ir S. Jonilienė (2008), D.T. Dodge (2007), B. Taggart (2015),

Svarbu tai, kad šiuolaikinė visuomenė švietimo sistemai ir švietimo įstaigoms kelia vis aukštesnius kokybės standartus, vien tradicinių ugdymo metodų ugdymo(si) procese nebepakanka, todėl reikalingi nauji, inovatyvūs, ugdytinių poreikius atitinkantys mokymosi metodai. Pasaulyje, taip pat ir Lietuvoje edukacinės technologijos vis labiau populiarėja, tampa reikšminga ir ypatingai naudinga priemone ugdyme. Ugdymo turinys glaudžiai siejamas su edukacinėmis technologijomis. Mokslinėje literatūroje dažniausiai analizuojamas edukacinių technologijų taikymas bendrojo ugdymo mokyklose (Auseklė ir Šteinberga,

2011), studijų procese (Daukilas, 2010). S. Daukilas (2010) tyrinėjo dėstytojų kompetenciją naudoti edukacines technologijas. Kiti Lietuvos mokslininkai tiriantys edukacines technologijas: B. Bitinas (2000), P. Jucevičienė (2003), P. Pečiuliauskienė (2013), A. Augustinienė, R. Burinskienė, I. Kajokienė (2013), daugiausiai dėmesio skiria edukacinių technologijų kaitai ir reikšmei. Užsienio mokslininkai: C. Wallington (1977), C. Richey (2008), D. Hlynka, M. Jacobsen (2009, 2010) R. Ch. Goswami (2014), J. Al-Ammary (2013), V. Turel (2014), išsamiai ir įvairiapusiškai tyrinėja edukacines technologijas.

Edukacinės technologijos dažnai tapatinamos su informacinėmis komunikacinėmis technologijos, todėl pažymima, kad yra nemažai mokslinės literatūros, kurioje tyrinėjamos informacinės komunikacinės technologijos (IKT) ir jų taikymas švietime. Informacinių komunikacinių technologijų diegimą ir įgyvendinimą Lietuvos švietimo sistemoje tyrinėjo V. Dagienė (2007), taip pat esamas kompiuterines priemones (2008). M. Vilkonienė (2009) tyrinėjo kaip IKT diegimas ir taikymas įtakojo pedagoginės sistemos kaitą. Europos mokyklų tinklas („European Schoolnet“) 2012 metais atliko mokyklų tyrimą: „Informacinės ir komunikacinės technologijos švietime“. Tyrime aiškintasi, kokias Lietuvos mokiniai ir mokytojai turi galimybes ir kokie yra jų gebėjimai naudotis IKT. Edukacinių technologijų priemonių padėtį švietime galima matyti analizuojant 2012 m. Europos Komisijos atlikto tyrimo „Mokymo įstaigų apklausa: Informacinės ir komunikacinės technologijos švietime“ rezultatuose: be stacionariųjų ir nešiojamųjų kompiuterių, švietimo įstaigose yra galimybė naudotis ir kitomis IKT priemonėmis: kompiuteriniais projektoriais, elektroniniais skaitytuvais (planšetiniais kompiuteriais), interaktyviosiomis lentomis, virtualiąja aplinka ir kt. Pasak, V. Dagienės (2003) šiuolaikines informacines priemones ir technologijas skatinama vartoti visuose mokomojo proceso lygmenyse, mokant ir besimokant įvairių dalykų.

Europos Komisijos (EK) komunikate „Atviresnis švietimas“ (2013), kuriuo skatinami kokybiški ir novatoriški mokymo(si) naudojantis skaitmeninėmis technologijomis ir skaitmeniniu turiniu būdai, teigiama, kad skaitmeninėmis technologijomis Europos švietimo ir mokymo sistemose kol kas naudojamasi nepakankamai, o IKT teikia galimybę didinti švietimo veiksmingumą ir prieinamumą, atvirojo kodo technologijos leidžia mokytis kiekvienam neatsižvelgiant į laiką ir vietą. Naudotis ugdymo procese IKT teikiamomis galimybėmis besiformuojančioje sumanioje žinių visuomenėje yra ypač svarbu, o IKT integravimas į mokymą ir ugdymą apima daug sričių, kuriose kompiuteris ir kitos technologinės priemonės naudojamos mokymui(si), komunikacijai ir kitiems tikslams (Švietimo problemos analizė, 2014). Verta pastebėti, kad 50–80 proc. Europos Sąjungos šalių moksleivių ir studentų nėra mokęsi iš skaitmeninių vadovėlių, naudojęsi programine pratybų

įranga, transliacijomis ar žaidę simuliacinių, ar mokomųjų žaidimų (Atviresnis švietimas, 2013). Taigi svarbu, kad jau ikimokyklinio ugdymo įstaigoje vaikai būtų supažindinami ir ugdomi taikant edukacines technologijas, nes efektyvus jų taikymas ikimokykliniame ugdyme gali lemti sėkmingą besiformuojančios asmenybės ugdymąsi bei aukštų mokymosi rezultatų pasiekimą mokykloje. Remiantis moksliniais tyrimais, literatūra bei atsižvelgiant į esamą švietimo sistemą galima teigti, kad trūksta informacijos, ir kyla poreikis tyrinėti kokie yra edukacinių technologijų taikymo ypatumai ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Problema - Kokie yra edukacinių technologijų taikymo ypatumai ikimokyklinio ugdymo įstaigoje? Kokių sunkumų kyla pedagogams taikant edukacines technologijas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

Tyrimo objektas - edukacinių technologijų taikymas ikimokykliniame ugdyme.

Tikslas - nustatyti edukacinių technologijų taikymo ypatumus ikimokykliniame ugdyme.

Uždaviniai:

1. Atskleisti ikimokyklinio ugdymo kaitą švietimo reformos kontekste.
2. Teoriškai pagrįsti edukacinių technologijų taikymo ikimokykliniame ugdyme galimybes.
3. Ištirti edukacinių technologijų taikymo ypatumus ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Tyrimo metodai:

Taikyti teoriniai tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir dokumentų analizė. Analizė- mokslinio tyrimo metodas, praktiškai ar mintyse suskaidantis daiktą, reiškinį, visumą į sudėtines dalis, požymius, savybes, kurios nors dalies, kuri vėliau nagrinėjama atskirai, išskyrimas iš visumos (Tidikis, 2003). Kitas naudotas teorinis metodas - apibendrinimas. Jis nusako bendruosius teiginius, dėsningumus, principus (Tidikis, 2003). Dar vienas teorinis metodas - lyginimas. Darbe lyginta skirtingų autorių informacija tomis pačiomis temomis.
Empirinio kokybinio tyrimo metodas- pusiau standartizuotas interviu.

1. IKIMOKYKLINIO UGDYMO REIKŠMĖ

1. 1. Ikimokyklinio ugdymo kaita švietimo reformos kontekste

Švietimo sistemoje nuolat vyksta permainos, didėja informacijos kiekis, keičiasi mokymosi turinys, atnaujinamos programos. Lietuvos kontekste švietimo reforma labiausiai kito po nepriklausomybės atgavimo iki dabar. Švietimo reformos teoretikų (Bitinas, 2000; Bruzgelevičienė, 2008) nuomone, Lietuvos švietimo reforma buvo vykdoma, pereinant nuo klasikinės normatyvinės paradigmos prie laisvojo ugdymo paradigmos.

B. Bitino (2000) teigimu, klasikinėje paradigmoje vaiko prigimtimi operuojama, t. y. pedagogas sprendžia, ko, kiek ir kaip mokys, mokymo procesas centralizuotas, autokratiškas. Laisvojo ugdymo paradigmoje su vaiko prigimtimi kooperuojamasi, t. y. ugdytojas siekia sudaryti kuo palankesnes demokratiškas sąlygas ugdytinio vidinių galių plėtotei, jo saviraiškai ir saviraidai, keldamas tikslą ugdyti laisvą, kūrybingą asmenybę. Lietuvos mokslo ir studijų vizijoje „Mokslioji Lietuva 2030“ vienas iš šalies raidos scenarijų remiasi stiprios bei kūrybiškos asmenybės galia. Scenarijus remiasi koncepcija, kad „kūrybiškas bei laisvas žmogus gana lengvai prisitaikys prie nuolat besikeičiančios aplinkos, sugebės išgyventi ir patenkinti būtiniausius poreikius. Taigi, ateities žmogus – kūrybiška, moksli, inovatyvi, socialiai atsakinga asmenybė, turinti universalių tarpdalykinių gebėjimų, aiškias vertybines nuostatas ir platų kultūrinį akiratį. Taigi paradigmų kaita išryškina perėjimą nuo ugdymo, kuriame svarbiausias - pedagogas, prie ugdymo, kurio centre - ugdytinis.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kaitą analizuoja mokslininkai (Monkevičienė 2009; 2012; Glebuvienė ir kt., 2009; Ruškus, Žvirdauskas 2010). Jų teigimu, nuo Lietuvos nepriklausomybės atgavimo ikimokyklinio ugdymo samprata iš esmės keitėsi. Esminį poveikį ugdymui turėjo švietimo decentralizacijos procesai, kurie paveikė vaikų ugdymo programas (Glebuvienė ir kt., 2009). Pažymima, kad Lietuvos švietimo sistemos pertvarka sudarė sąlygas liberalizuoti institucinį ikimokyklinį ugdymą, kurti priešmokyklinį ugdymą. D. Malinauskienės ir V. Lukavičienės (2012) teigimu, atsirado galimybė šiuose procesuose aktyviau dalyvauti šeimai, bendruomenei.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) turinio kaitos tendencijas 1988–2008 m. analizuoja O. Monkevičienė (2009). Autorė išskiria keturias pagrindines kaitos tendencijas:

- Ugdymo tikslų ir sampratos kaita ugdymo paradigmų virsmo kontekste.

- Ugdymo turinio modelių, orientuotų į naujų tikslų siekį bei grindžiamų laisvojo ugdymo paradigmos filosofinėmis idėjomis, kaita.
- Ugdymo turinio konstravimo ir įgyvendinimo decentralizacija.
- Ugdymo(-si) proceso kaita nuo akademinio prie natūralaus patirtinio modelio, pedagoginių technologijų kaita nuo mokymo prie sąveikos – ugdymosi metodų ir būdų.

Autorių teigimu, ugdymo tikslų ir sampratos kaitą lėmė esminė reformos nuostata - vaikas yra ugdymosi subjektas, o ne objektas. Šią kaitą lėmė orientacija nuo mokymo į ugdymą remiantis humanistiniu, progresyvistiniu bei konstruktyvistiniu požiūriu į vaiko ugdymąsi.

Ugdymo turinio modelių, orientuotų į naujų tikslų siekį bei grindžiamų laisvojo ugdymo paradigmos filosofinėmis idėjomis, kaitą, pasak O. Monkevičienės (2009), lemia reformuotas ugdymo turinys. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo programomis siekiama užtikrinti visapusišką vaikų raidą, panaikinti vaikų pasiekimų spragas, suvienodinti visiems vaikams galimybes gauti ugdymo paslaugas, kurios garantuotų jų pažintinių, socialinių ir emocinių, fizinių galių plėtotę bei sėkmę mokykloje (Glebuvienė ir kt., 2009). Klasikinės paradigmos pakeitimas į laisvąją leidžia susikoncentruoti į vaiką ir jo ugdymą. Laisvojo ugdymo paradigma atitinka vaiko ugdymosi prigimtį, kai svarbiausias natūralus, kūrybiškas, patirtinis ugdymosi procesas. Pasak R. Bruzgelevičienės, L. Žadeikaitės (2008) laisvojo ugdymo paradigma puoselėja vaiko prigimtinių galių sklaidą. J. Ruškus, D. Žvirdauskas (2010) pabrėžia, kad laisvojo ugdymo paradigmos siekis - ugdyti kūrybingas, laisvas, aktyvias ir save atskleidžiančias asmenybes, išryškinant vaiko santykiu su asmenine prigimtimi. Tyrimai rodo, kad nagrinėjant kūrybiškumą skatinančių veiklų raišką praktikoje, pastebima, jog vis dėlto pedagogai siekdami ugdyti kūrybiškumą daugiau dėmesio skiria emocinės aplinkos veiksniui, nei veikloms susijusiomis su fizine aplinka susijusios veiklos, kitokių priemonių nei lenta ir knyga panaudojimui (2014).

Ugdymo turinio konstravimo ir įgyvendinimo decentralizacijos tendenciją lemia tai, kad ugdymo programos konstruojamos instituciniu lygmeniu pagal parengtas metodines rekomendacijas (Monkevičienė, 2009). Pasak V.S. Glebuvienės ir kt. (2009), ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų programų rengimas yra visai nauja patirtis. Tai lėmė programų kaitą, atsirado platesnis jų pasiūlos spektras. Vykstančios ryškios ugdymo decentralizacijos metu ikimokyklinio ugdymo turinys ir ugdymo organizavimas realizuotas atsižvelgiant į konkrečios įstaigos vaikų poreikius, tėvų lūkesčius bei bendruomenės aspiracijas. Taigi ugdymo turinio kūrimas tapo platesnis, įvairiapusiškesnis, įtraukiantis visus vaiko ugdytojus.

Ugdymo(-si) procesas reformos laikotarpyje keitėsi nuo akademinio prie natūralaus patirtinio modelio, pedagoginės technologijos - nuo mokymo prie sąveikos technologijų. Naujas filosofinis požiūris į vaiką kaip ugdymosi subjektą, turintį savo poreikius ir ugdymosi galimybes, skatino keisti ne tik ugdymo(-si) turinio, bet ir jo įgyvendinimo proceso sampratą – buvo ieškoma tokių ugdymo(-si) technologijų, kurios sudarytų sąlygas vaiko iniciatyvumui, savarankiškumui, vidinių galių sklaidai ir jų plėtrai (Monkevičienė, Montvilaitė, Jonilienė, 2008). Ypatingai šiuolaikinio ugdymo kaitai apibrėžti tinkantys ir vertingi M. Lukšienės (2000) smaprotavimai apie švietimo reformą išsakyti prieš bene 15 metų, kad švietimo kaitos procesas vyks ilgą laikotarpį, todėl svarbu nesutrikdyti ugdymo proceso ir užtikrinti mokslo kokybę.

Remiantis Europa 2020 strategija (2010), Lietuvos valstybinės švietimo 2013-2020 metų strategijos nuostatais (2013) pabrėžiama, kad šiuolaikinėje visuomenėje itin svarbi švietimo kaita, kurios tikslas – plėtoti ir užtikrinti lankstų ir kokybišką ikimokyklinį ugdymą. Taigi, švietimo sistemos kaitą palietė tiek bendrąjį ugdymą, tiek ikimokyklinį ugdymą.

Šiuolaikiniai švietimo politikos prioritetai lėmė ir ugdymo organizavimo tvarkos kaitą. Visas dėmesys skiriamas ne vien tik vaiko poreikiams, bet ir ugdymui(si) bei jo sėkmingumui. Pasak S. Neifacho (2008), įvykusi ikimokyklinio ugdymo kaita švietimo sistemoje akcentuoja individualų vaiko kompetencijų ugdymą, kompleksines, projektines veiklas, erdvinį mąstymą, taip pat išryškinamas temų, idėjų plėtojimas, patirtinis ugdymas. Edukacinės patirties dalinimasis tarp skirtingų tipų įstaigų, pasirinkimo įvairovės didinimas sudaro prielaidas didinti ugdymo prioritetų susivokimą, vaiko ugdymo principus, taip pat galimybes tėvams rinktis kuo įvairesnes ugdymo formas vietos, laiko, pedagoginių idealų požiūriais (Ruškus, 2012).

Mokslinės literatūros analizė rodo, kad nuolatos ieškoma geresnės, tobulesnės švietimo pertvarkos, kuri užtikrintų ikimokyklinio ugdymo kokybę. Pasikeitus klasikinei ugdymo paradigmai į laisvąją, dėmesys sutelktas į vaiko ugdymą, ne vien jo poreikių tenkinimą. Todėl šiuolaikinis ikimokyklinio amžiaus vaiko ugdymas remiasi konstruktyvistine ugdymo teorija, kai mokomasi per patirtį.

1. 2. Šiuolaikinio ikimokyklinio ugdymo turinio formavimas

Sėkmingai ugdymo kaitai užtikrinti būtinas tinkamas ikimokyklinį ugdymą reglamentuojantis teisinis pagrindas. Naujausiuose ikimokyklinio ugdymo metodinėse rekomendacijose (2015) teigiama, kad reikia siekti užtikrinti į vaiką orientuotą ugdymą, pripažįstant jį lygiaverčiu ugdymo proceso partneriu, bei laiduoti kokybišką ikimokyklinį

vaiko ugdymąsi. Visa tai keičia požiūrį į ikimokyklinio ugdymo programą. Ikimokyklinio ugdymo programa vis labiau suprantama kaip visuma, kurioje yra numatyti vaikų ugdymo tikslai, uždaviniai bei rezultatai, ugdymo ir ugdymosi turinys, ugdymo proceso dalyvių sąveika, pedagoginės strategijos, ugdymosi aplinka ir priemonės, vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimas.

Pasak V. S. Glebuvienės ir kt. (2009), ugdymo programos yra kuriamos vaikams, turintiems psichologinių, sveikatos ar socialinių problemų. Autorių teigimu kuriant, siūlant ir realizuojant šiuolaikines ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo programas, ypač akcentuojama vaiko – šeimos – visuomenės sąveika. Institucijoms siūloma kurti individualias ugdymo programas, kurios yra orientuotos į vaiko ir šeimos poreikius. Šių mokslininkų atliktame tyrime apibrėžiama vaikų ugdymo programa plačiąja ir siaurąja prasme:

- Plačiąja prasme - tai ir į ugdymo erdvę integruotos profesionaliai teikiamos paslaugos vaikui ir šeimai. Jos apima prevencines skurdo, smurto, sveikatos saugojimo, vaikų, turinčių negalią, globos, priežiūros, ugdymo ir kitas poveikio priemones.
- Siaurąja prasme – tai tam tikras ugdomųjų poveikių vaikui modulis, turintis aiškų, apibrėžtą ugdymo tikslą, kuris konkretinamas keliamais uždaviniais, turiniu, jo perteikimo būdais, priemonėmis (Glebuvienė ir kt., 2009, 95 p.).

Reformavus Lietuvos švietimo sistemą ikimokyklinio ugdymo įstaigos pačios rengia individualias ugdymo programas, kuriomis siekia patenkinti ne tik esminius vaiko poreikius, bet ir teikti kokybišką ugdymą. Taigi institucijos siekdamos sėkmingo ugdymo, kurdamos ugdymo programas remiasi įvairiomis švietimo politikos rekomendacijomis ir programomis:

- Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa (2004) - tai parengtų pratimų rinkinys, padedantys ugdytis įvairius gebėjimus, atitinkančius šio amžiaus tarpsnio vaikų gyvenimo ypatumus. Pratimai suskirstyti pagal vystymosi sritis: savimonė, priklausymas grupei, poreikiai, teisės ir atsakomybė, kasdienės situacijos ir rizikos situacijos. Prie kiekvieno pratimo nurodomi ugdomi įgūdžiai.
- Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas (2005). Jis reglamentuoja ikimokyklinio ugdymo programų rengimo kriterijus. Vadovaudamasi šiuo aprašu, ikimokyklinio ugdymo įstaiga rengia individualią ugdymo programą. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos programą (toliau – Programa) sudaro šios struktūrinės dalys: bendrosios nuostatos; ikimokyklinio ugdymo principai; tikslai ir uždaviniai; ugdymo turinys, metodai, priemonės; ugdymo pasiekimai ir jų vertinimas; naudotini šaltiniai ir literatūra. Programą rekomenduojama rengti ikimokyklinės įstaigos pedagogų komandai.

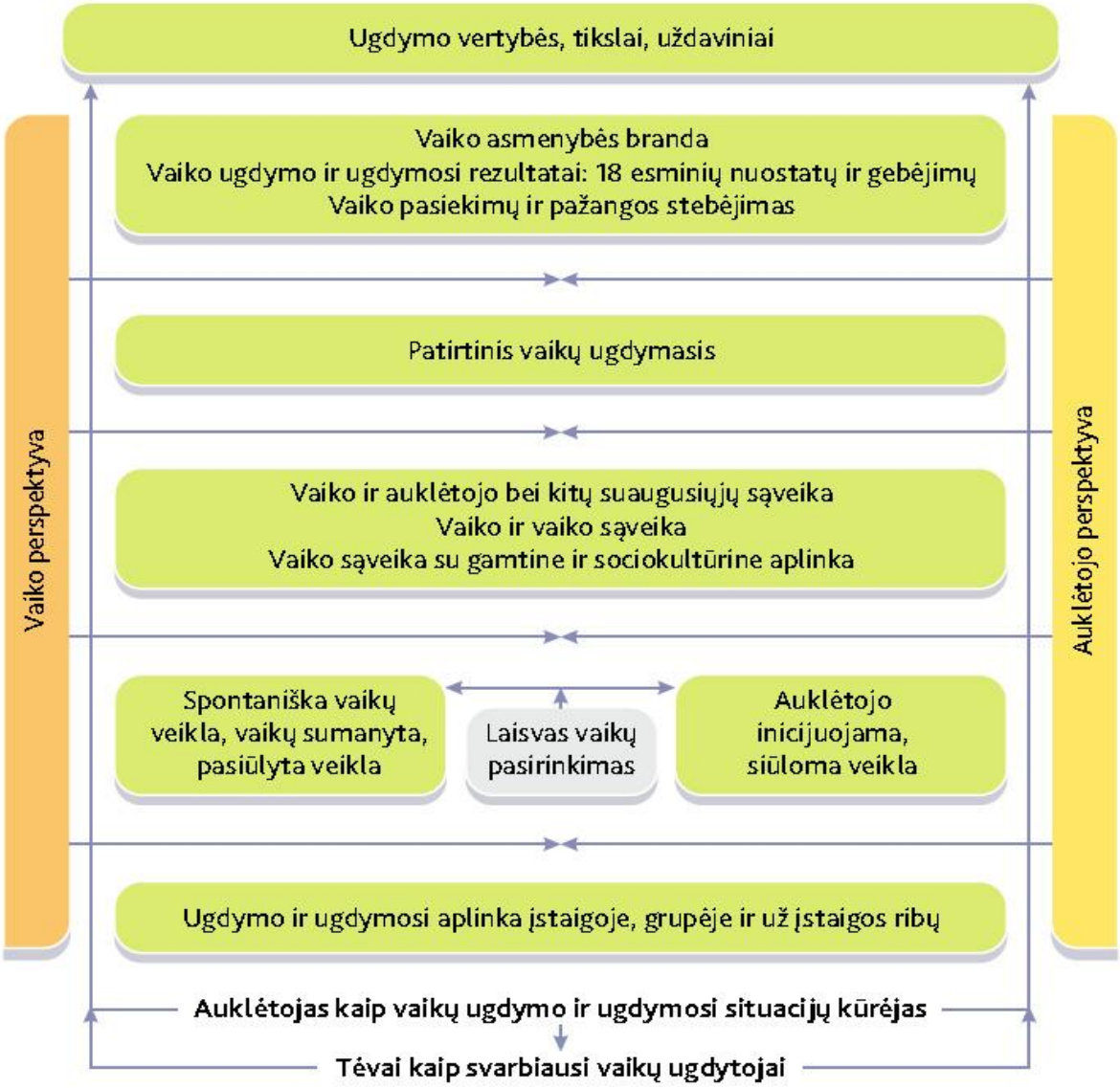
- Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti (2006). Jos skirtos padėti ikimokyklinio ugdymo įstaigai parengti savo įstaigos ugdymo programą. Pabrėžtina, kad ugdymas turėtų remtis ir šiuolaikinėmis ugdymo teorijomis: kultūros pedagogika, sociologine pedagogika, terapine pedagogika ir kt. Pedagogams svarbu orientuotis į šiuolaikinę vaikystės ir vaiko ugdymo vaikystėje sampratą, suprasti vaiko raidą ir mokymąsi kaip vientisą procesą, įsisąmoninti visų raidos etapų tarpusavio sąryšį, interpretuoti vaikystę kaip mokymosi visą gyvenimą sėkmingą startą, kurti naujas ugdymo(si) galimybes kiekvienam vaikui.
- Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas (2014) - skirtas padėti ikimokyklinio ugdymo auklėtojams ir kitiems ugdytojams atpažinti vaikų ugdymosi pasiekimus ir poreikius, tikslingai rengti įstaigos ikimokyklinio ugdymo programą, įgyvendinti ugdymo turinį, pritaikant jį kiekvienam vaikui ir vaikų grupei, stebėti vaikų pažangą ir tikslingai ugdyti kiekvieną vaiką.
- Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos (2015) - tai pačios naujausios rekomendacijos, kurios išryškina naujausias vaikų ugdymo kaitos tendencijos, kuriomis grindžiama šiuolaikinė ikimokyklinio ugdymo turinio samprata. Programų rengimo metodinės rekomendacijos atskleisti, kaip juo vadovaujantis patikslinti vaikų ugdymosi rezultatus įstaigų ikimokyklinio ugdymo programose, kaip pažinti vaiką, atpažinti jo pasiekimus ir apmąstyti ikimokykliniais metais daromą pažangą; kaip, įvertinus jau įgytus vaiko gebėjimus bei tolesnio ugdymo gaires, numatyti artimiausius jo ugdymosi turinio rezultatus.

Ikimokyklinio ugdymo programa - kiekvienos institucijos vaiko ugdymo vizija, kuri remiasi įstatymais ir apima ugdymo aplinką, ugdomuosius poveikius, jų tikslus ir uždavinius. Programa turi atspindėti socialinės aplinkos iššūkius, reaguoti į pagrindines visuomenės problemas, su kuriomis susiduria vaikas ir šeima. Švietimo politikos pateiktų programų įvairovė padeda institucijai sukurti savitą, originalią programą.

Ypatingai svarbi švietimo politikos įgyvendinimo dalis - ugdymo turinio formavimas. Lietuvoje ugdymo turinys dažnai apibrėžiamas lotyniška sąvoka - curriculum. Terminas vartojamas daugelyje Europos kalbų, neišverčiant jo, nes reikšminių atitikmenų nėra. Curriculum suprantamas kaip dalyko turinys, programa, planas, rezultatas, taip pat gali būti apibūdinamas kaip procesas, tačiau dėmesys sutelkiamas į proceso vadybą, siekiant numatytų rezultatų (Nagrockaitė, 2015). Pasak G. Žibėnienės (2006), curriculum sąvoka Lietuvoje turi du terminus: ugdymo turinys ir mokymo/ studijų turinys. Mokslininkės Š. Nagrockaitės tyrimas (2015) rodo, kad siejant lietuviškąją ugdymo turinio ir curriculum sąvokas, lengviau perteikti siauresniąją curriculum sampratą, kuri perteikia ugdymo turinio

formavimo, planavimo, organizavimo, įgyvendinimo, vertinimo proceso etapus. Tam pritaria Motiejūnienė ir Žadeikaitė (2009) teigdamos, kad šie etapai tampa ugdymo turiniu, o svarbiausi šio proceso dalyviai - mokytojas ir mokinys, tačiau jame dalyvauja ir kiti švietimo lygmenys - valstybės ir savivaldos institucijos, mokyklos bendruomenė. Taigi, ugdymo turinys yra planas su numatomais rezultatais, kuriais remiasi ugdymo įstaiga įgyvendindama ugdymo procesą. E. Motiejūnienė, L. Žadeikaitė (2009) pažymi, kad politinį ir teisinį pagrindą ugdymo turiniui formuoti ir įgyvendinti sudaro patvirtinti dokumentai, tokie kaip: Valstybinė švietimo, Ugdymo turinio ir kitos strategijos, kurios numato visų švietimo lymenų vaidmenį ir atsakomybę šiame procese.

Ikimokyklinio ugdymo turinys, pasak O. Monkevičienės (2008), sudaro sąlygas vaiko vidinių galių atsiskleidimui ir plėtojimuisi. Šiuolaikinio visuminio ikimokyklinio ugdymo turinio sampratą iliustruoja 1 paveikslas:

1pav. Visuminė ikimokyklinio ugdymo turinio samprata

Šaltinis: Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos (2015)

Ikimokyklinio ugdymo turinį sudaro tai, ką, kaip ir kokioje aplinkoje vaikas ugdosi, kaip vertinami jo pasiekimai ir pažanga. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos darbuotojai, vadovai, švietimo specialistai, tėvai bendradarbiaudami susitaria dėl ikimokyklinio ugdymo sampratos tam, kad remiantis švietimo sistemos rekomendacijomis sukurtų jiems priimtiną ugdymo programą. Visuminėje ikimokyklinio ugdymo sampratoje ypač išryškinama vaiko ir auklėtojo sąveiką visame ugdymo procese, bet vis dėlto svarbiausiais vaiko ugdytojais lieka tėvai.

Pažymėtina, kad ši samprata siejama su vaiko galimybėmis pasirinkti vaikų sumanytas, pasiūlytas veiklas, bet taip pat ir auklėtojo inicijuojamas ar siūlomas veiklas. Pasak D. T. Dodge ir kitų (2007), pedagogas nuolat stebi vaikus ir nukreipia jų ugdymą(si) reikiama linkme, vertina jų pažangą. Viso šio proceso metu auklėtojas nuolat bendrauja su vaikais ir sprendžia, kada ir kaip tenkinti individualius ir grupinius jų poreikius.

Formuojant ugdymo turinį svarbu atsižvelgti į tai, kad vaikams ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje būtų sudaroma galimybė ugdytis per patyrimus. Patirtinis mokymasis remiasi konstruktyvizmo teorijos (Piaget, 2002) nuostata, kad vaikai nuolat konstruoja ir perkonstruoja savo žinias apie pasaulį, siekdami suteikti prasmę savo patirčiai ir susisteminti savo žinias į nuoseklesnę struktūrą. Pasak V. Gudžinskienės (2011), konstruktyvizmo teorija aiškina, kad žmonės mokosi konstruodami supratimą ir žinias apie pasaulį remdamiesi savo patirtimi ir ją reflektuodami. Vadinasi, vaikas kuria savo žinias klausdamas, tyrinėdamas ir įvertindamas, ką jau žino. Pedagogo vadovaujamas ugdytinis konstruoja žinias aktyviai, o ne mechaniškai kartodamas, kas parašyta vadovėlyje arba kas jam buvo sakoma. Pasak E. Ackermann (2010), žinios yra kuriamos per siejimąsi vienas su kitu, tuomet pedagogai linkę pasitraukti į šoną ir paruošti vietą vaikams tobulėti savaime - per potyrius, kūrybišką veiklą.

Formuojant ugdymo turinį ypatingai svarbi ugdymo(si) aplinka įstaigoje, grupėje ir už įstaigos ribų. Vaiko ugdymo(si) aplinka – tai ugdymo įstaiga ir joje vykstantis gyvenimas, artimiausia gamtinė ir kultūrinė aplinka, bendruomenės gyvenimas ir joje vykstantys renginiai, t. y. visa tai, kur jis įgyja įvairios patirties (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015). Ugdymo(si) aplinka turėtų būti kuriama užtikrinant ugdytiniui galimybę mokytis savarankiškai, grupėje ar kolektyve, sudarant tinkamas sąlygas jo saviraiškai ir prigimtinių galių sklaidai (Bartaševičius, 2012). Pritardami pastarajai nuomonei mokslininkai (Dodge ir kiti, 2007) teigia, kad ugdymo(si) aplinka turi būti patogi, patraukli ir saugi- tuomet ji padeda vaikui įsitraukti į pedagogo siūlomas veiklas. Tinkama aplinka turėtų teikti galimybę naudotis įvairiomis informacinėmis komunikacinėmis technologijomis: nešiojamaisiais kompiuteriais, daugialypės terpės įranga, belaidė interneto

prieiga, interaktyviosiomis lentomis ir pan. (Bartaševičius, 2012). Taigi tinkama ugdymo(si) aplinka skatina kokybišką vaiko ugdymąsi ir asmenybės formavimąsi.

Dar viena ugdymo turinio formavimui svarbi dalis - vaiko ugdymo ir ugdymosi rezultatai. Ugdant vaiką siekiama, kad jis augtų orus, smalsus, bendraujantis, sveikas, kuriantis, sėkmingai besiugdantis. Vadovaujantis šiais ugdymo siekiais (Ikimokyklinio amžiaus vaiko pasiekimų aprašas, 2014) išskiriamos 6 grupės ugdymo siekių ir 18 pasiekimų sričių (1 lentelė).

Vaikų ugdymosi pasiekimai – tai ugdymosi procese įgyti vaikų gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos, apie kuriuos sprendžiame iš vaikų veiklos ir jos rezultatų (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015).

1 lentelė. **Ugdymosi pasiekimo sritys**

(Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015)

Ugdymo siekiai	**Pasiekimų sritys**
Sveikas	1. Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai 2. Fizinis aktyvumas
Orus	3. Emocijų suvokimas ir raiška 4. Savireguliacija ir savikontrolė 5. Savivoka ir savigarba 6. Santykiai su suaugusiais 7. Santykiai su bendraamžiais
Bendraujantis	8. Sakytinė kalba 9. Rašytinė kalba
Smalsus	10. Aplinkos pažinimas 11. Skaičiavimas ir matavimas
Kuriantis	12. Meninė raiška (muzika, šokis, vaidyba, vizualinė raiška) 13. Estetinis suvokimas
Sėkmingai besiugdantis	14. Iniciatyvumas 15. Tyrinėjimas 16. Problemų sprendimas 17. Kūrybiškumas 18. Mokėjimas mokytis

Pasiekimų sritys (1 lentelė) sudaro vaiko kompetencijų pagrindus. Formuojant ugdymo turinį ypatingai svarbu atsižvelgti į vaiko pasiekimus - kompetencijas. Ikimokyklinių ugdymo įstaigų parengtų programų turinys pateikiamas dažniausiai pagal ugdytinas vaikų kompetencijas (Glebuvienė ir kiti, 2009). Ikimokyklinio ugdymo įstaigos rengdamos ugdymo programas remiasi priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje (2014) išskirtomis 5 kompetencijomis:

- Sveikatos stiprinimo ir saugojimo kompetencija;
- Socialinė kompetencija;

- Komunikavimo kompetencija;
- Pažinimo kompetencija;
- Meninė kompetencija.

Taigi remiantis ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis (2015), Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2014) ir kitais dokumentais formuojamas ikimokyklinio ugdymo turinys ir kuriamos programos kiekvienoje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje atskirai.

Apibendrinant mokslinę literatūrą ir analizuotus dokumentus, galima teigti, kad formuojant ikimokyklinio ugdymo turinį svarbu sukurti ugdytiniui tinkamą ugdymosi aplinką, suteikti laisvę vaiko saviraiškai, mokymuisi per patirtį. Visą tai turi užtikrinti institucija ir ugdytojai, kurie skatina vaikus pačius pažinti pasaulį ir tobulinti savo kompetencijas. Ugdymo institucijos pačios kuria ugdymo programas, kurios turi atitikti esminius bendruosius programų kūrimo reikalavimus ir visuminį ikimokyklinio ugdymo turinį.

1. 3. Ikimokyklinio ugdymo svarba

Vaiko ugdymas svarbus jau nuo kūdikystės, o ikimokyklinio amžiaus vaikams jis suteikia pamatus tolimesniam mokymuisi mokykloje. Ikimokyklinio ugdymo paskirtį apibrėžia Lietuvos švietimo įstatymas (2011) – padėti vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius poreikius. Įstatyme teigiama, kad ikimokyklinis ugdymas vyksta šeimoje, o tėvų (globėjų) pageidavimu – pagal ikimokyklinio ugdymo programą. Švietimo ir mokslo ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka ir atvejais vaikui ikimokyklinis ugdymas gali būti privalomas (Lietuvos švietimo įstatymas, 2011). Nuo 2016 metų jau įteisintas privalomas priešmokyklinis ugdymas, atsižvelgiant į ankstyvojo ugdymo privalumus Lietuvos švietimo ir mokslo ministerija taip pat svarsto apie privalomo ikimokyklinio ugdymo įteisinimą. Kokybiškas ikimokyklinis ugdymas mažina atskirtį tarp vaikų, augančių palankiose ir nepalankiose sąlygose, didina ugdymo prieinamumą, yra vertinga prevencinė ankstyvo iškritimo iš švietimo sistemos, saviraiškos sunkumų mažinimo priemonė (Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, 2014). Kokybiškos ankstyvojo ugdymo ir priežiūros programos, kuriomis vaikams sudaromos sąlygos įgyvendinti savo potencialą, gali labai padėti siekti dviejų svarbiausių strategijos „Europa 2020“ tikslų: sumažinti mokyklos nebaigusių asmenų dalį iki mažiau kaip 10 proc. ir užtikrinti, kad bent 20 mln. žmonių būtų išvaduoti iš skurdo ir socialinės atskirties (Ankstyvasis ugdymas ir priežiūra, 2011). Taigi ikimokyklinį ugdymą Lietuvoje

apibrėžiančiuose dokumentuose kalbama apie institucinio ugdymo svarbą bei naudą besiformuojančioms asmenybėms, ypatingai esančioms rizikos grupėse.

Ugdymo reikšmingumą ikimokykliniame amžiuje analizuoja mokslininkai. Tyrimu (PISA, 2013) nustatyta, kad anksčiau pradėję ikimokyklinį ugdymą mokiniai yra geriau pasirengę įsijungti ir sėkmingai dalyvauti formaliame mokymosi procese. Prielaidos, kad mokiniai pasieks skirtingų mokymosi rezultatų atsiranda jau tada, kai jie pradeda lankyti mokyklą. Atliktas tyrimas rodo, kad mokiniai, kurie lankė darželį ilgiau nei vienerius metus, pademonstravo statistiškai reikšmingai aukštesnius matematinio raštingumo rezultatus nei mokiniai, kurie jo nelankė (PISA, 2013). Ikimokyklinio ugdymo svarbą įrodo ir kitas tyrimas (Taggart, 2015) kurio metu nustatyta, kokią pridėtinę vertę vaiko raidai, jo vėlesniems mokymosi pasiekimams ir gyvenimui teikia kokybiškas ankstyvasis ugdymas. Tyrimo metu stebėti ir analizuoti vaikų lankiusių ir nelankiusių darželį pasiekimai mokykloje lyginant pagal skirtingas charakteristikas, pavyzdžiui, rasę, socialinę atskirtį, gyvenamąją vietovę ir pan. Nustatyta, kad ikimokyklinės įstaigos nelankymas lemia prastesnius pasiekimus mokykloje, ypatingai skurdžių šeimų vaikų. Be to, tyrimas atskleidė, kad ikimokyklinę įstaigą lankę vaikai turėjo geresnius akademinius ir socialinius rezultatus. Mokslininkai (Taggart, 2015; Ikimokyklinis ugdymas: ką apie jo poveikį vaiko raidai sako tyrimų duomenys?, 2011**)** pažymi, kad kokybiškam ankstyvajam ugdymui svarbūs kvalifikuoti specialistai. Pastarieji dirbdami ikimokyklinio ugdymo įstaigose turi daryti teigiamą įtaką vaiko vystymuisi (Ikimokyklinis ugdymas: ką apie jo poveikį vaiko raidai sako tyrimų duomenys?, 2011). Vadinasi ugdymo įstaigų personalo rengimas ir mokymas yra esminis dalykas siekiant teikti aukštos kokybės ugdymą (Euridyce, 2009). Taigi ikimokyklinis ugdymas yra svarbus, nes daro įtaką vaiko raidai ir tolimesniems pasiekimams mokykloje, vadinasi labai svarbus pedagogo kompetentingumas, kad užtikrintų kokybišką vaiko ugdymą.

Ikimokyklinio amžiaus vaikui skirtas ugdymas daro įtaką jo vystymusi. Vaiko smegenų tyrimo technologijos patvirtina, kad vaikui augti palanki socialinė aplinka bei ugdymas skatina biologinį vaiko smegenų brendimą – jungčių tarp neuronų formavimąsi ir įsitvirtinimą, lemiantį vaiko gebėjimų struktūrą (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015), todėl labai svarbus kokybiškas ugdymas ankstyvojoje vaikystėje, nes jis skatina smegenyse neuronų jungčių atsiradimą. A. Juodaitytės (2002) teigimu, vaikystės periodo pakopose vaikas įgyja ne tik žmogui būdingų bendrųjų elgesio, charakterio bruožų, bet ir asmeninių, kurie jį padaro išskirtiniu. Norint būti socialiai reikšmingu individu reikia pritapti prie visuomenės nustatytų normų, bet tuo pačiu atskleisti išskirtinius savo polinkius, interesus, veiklą ir kt. Ikimokyklinio ugdymo svarbą pažymi J.S. Pocienė (2010), kuri teigia, kad žmogaus asmenybės pagrindai formuojasi ikimokykliniame amžiuje, todėl pedagogas

turi atsižvelgti į vaiko raidą ir pritaikyti jam tinkamus metodus. Ikimokykliniame amžiuje vyksta intensyvus biologinis vaiko smegenų brendimas, sąlygojantis vaiko prigimtinių galių sklaidą, fizinę, kognityvinę, emocinę, socialinę jo raidą bei lemiantis vaiko mokymosi mokykloje ir tolesnio gyvenimo sėkmę. Vaiko smegenų brendimą ir prigimtinių galių plėtrą skatina kokybiškas ugdymas ir ugdymasis, grindžiamas sąveika ir dialogiškumu. (Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, 2014). D. T. Dodge ir kiti. (2007) išskiria 4 svarbiausias vaiko raidos sritis- socialinę ir emocinę, fizinę, pažinimo, kalbos. R. Žukauskienė (2007) kitaip nei D. T. Dodge (2007) skiria tris pagrindines žmogaus raidos sferas: fizinę, pažintinę ir psichosocialinę. Visos šios sritys glaudžiai susiję, sąveikauja tarpusavyje, jos neatskiriamos viena nuo kitos, papildo viena kitą. Taigi labai svarbu ikimokykliniame ugdyme lavinti fizinę, kognityvinę, emocinę ir socialinę vaikų raidą, nes tinkamas raidos sričių lavinimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje lemia sėkmingą vaiko vystymąsi, socializaciją ir sąlygoja sėkmingą ugdymąsi mokykloje.

Kokybišką ugdymą ir jo svarbą ikimokykliniame amžiuje analizuoja mokslininkai (Taggart, 2015; Juodaitytė, 2002), Europos organizacijos tyrinėjančios ugdymą (OECD, PISA 2013; Euridyce, 2009) ir visi vieningai sutinka, kad besiformuojančiai asmenybei daro didelę įtaka ugdymas ikimokykliniame ugdyme. Pasiekimus mokykloje lemia kokybiškas ikimokyklinis ugdymas.

2. EDUKACINĖS TECHNOLOGIJOS IKIMOKYKLINIAME UGDYME

2. 1. Edukacinių technologijų samprata

Kai kinta ir atsiranda naujos technologijos, keičiasi ir edukacinių technologijų metodai ir taikymas. Nuolatos besikeičiančios technologijos lemia edukacinių technologijų sąvokos kaitą. Edukacinių technologijų sąvoką mokslininkai C. Wallington (1977), B. Bitinas (1999, 2001), P. Jucevičienė (2003), C. Richey (2008), S. Daukilas (2010), M. Jacobsen, D. Hlynka (2009, 2010), J. Al-Ammary (2013), A. Augustinienė, R. Burinskienė, I. Kajokienė (2013), P. Pečiuliauskienė ir kt. (2013), R. Ch. Goswami (2014), V. Turel (2014), apibrėžia skirtingai. C. Wallington (1977) edukacines technologijas apibrėžia, kaip integruotą kompleksą – žmonių, procedūrų, idėjų, įrenginių ir organizacijų, – skirtą analizuoti problemas ir jų sprendimus, surandant, įgyvendinant, vertinant ir valdant visus žmogiškuosius mokymo aspektus. Tai yra edukacinės technologijos apima švietimo vadybos funkcijas, mokymosi išteklius ir besimokantįjį. Edukacinės technologijos apibūdinamos kaip tarpinė ugdymo teorijos ir praktikos grandis (Bitinas, 2000), dėstytojo, studentų ir kitų profesinio ugdymo dalyvių kryptingos sąveikos planas (strategija), pagrįsta racionalių veiklos formų, metodų bei naudojamų priemonių visuma (Daukilas, 2002). Mokslininkai (Goswami, 2014; Richey, 2008) pažymi, kad edukacinės technologijos - mokslinių tyrimų ir etikos praktika, palengvinanti mokymąsi ir pagerinanti ugdymo proceso efektyvumą sukuriant, naudojant ir valdant atitinkamus technologinius procesus ir išteklius. Edukacinių technologijų sąvoka papildo Ch. Goswami (2014), kurio teigimu, edukacinės technologijos grindžiamos žodžiu technologija, kuri yra reikšminga įrankiams ir šaltiniams, plėtojantiems edukacinius įgūdžius. Pasak P. Pečiuliauskienės ir kt. (2013) edukacinių technologijų sąvoka apima materialiuosius ir žmogiškuosius intelektinius išteklius, mokslines ir patirtines žinias, praktinę veiklą, darbo ir darbo organizavimo būdus.

Visgi, edukacinės technologijos dažnai tapatinamos su informacinėmis komunikacinėmis technologijomis (Turel, 2014), pažymima, kad edukacinės technologijos tai - šiuolaikinių informacinių priemonių ir komunikavimo sistemų panaudojimas, siekiant informacinės visuomenės ugdymo (Bitinas, 2000), šiuolaikinėmis informacinių sistemų ir technologijų galimybėmis praturtintos informacinės technologijos (Jucevičienė, 2003). B. Bitinas (2000) pažymi, kad Vakarų šalių edukacijos mokslų teorijose edukacinių technologijų sąvoka siejama su informacinės visuomenės ugdymu panaudojant įvairias šiuolaikines informacines priemones ir komunikavimo sistemas. Rytų Europos ugdymo teorijose

edukacinių technologijų samprata daugiau grindžiama ugdymo metodologija, kaip tam tikru sisteminiu metodu, kuriuo siekiama optimizuoti ugdymą. Taigi, edukacinių technologijų terminas daug platesnis (Augustinienė, Burinskienė, Kajokienė, 2013). Edukacines technologijas suvokiant kaip veiksmų sistemą: inovatyvių mokymo formų, metodų komponavimo, mokymo turinio reguliavimo, mokymo proceso projektavimo, organizavimo bei vykdymo, žmogiškųjų bei techninių resursų derinimo, galima daryti prielaidą, jog ugdymo proceso įgalinimas šiandien neįsivaizduojamas be edukacinių technologijų raiškos švietimo sistemoje ir gebėjimų deramai jas valdyti (Indrašienė, ir kt., 2015). Apibendrinant galima teigti, kad edukacinės technologijos tai ugdymo proceso dalis, kai naudojamos mokymosi priemonės, metodai praturtinti informacinėmis komunikacinėmis technologijomis.

Analizuojant edukacinių technologijų sampratą svarbu išryškinti mokslininkų požiūrį į edukacinių technologijų taikymą. Kol tikima, kad edukacinės technologijos turi teigiamą poveikį edukacinei aplinkai, yra ir tam nepritariančių ir teigiančių, kad sudėtinga pereiti nuo tradicinio mokymosi prie technologinio (Al-Ammary, 2013). Vis dėlto edukacinės technologijos tai ne įrankis: tai mokymasis ir praktika. Edukacinių technologijų tikslas - palengvinti mokymąsi ir pagerinti rezultatus (Hlynka, Jacobsen, 2010), dėl to vis labiau akcentuojamas technologijų reikšmingumas ugdyme. Edukacinės technologijos yra siūlomos ekspertų, kaip naudingos mokymosi priemonės (Goswami, 2014). Kalbant apie edukacinės paradigmos pokyčius bei su šiuo procesu susijusių šiuolaikinių edukacinių technologijų įgalinimą ugdymo procese, reikia akcentuoti didaktinio proceso sąveikos elementų: mokymo(si) tikslų, mokymo bei mokymosi metodų, mokymo(si) turinio, svarbą. Pasak tyrėjų, svarbus pedagoginės sistemos modelio elementas, lemiantis edukacinių technologijų taikymo apsektus, ir jo reikšmės sampratą paradigmų kaitos kontekste – mokymo ir mokymosi metodai (Indrašienė, ir kt., 2015). Pažymėtina, jog šiuolaikinio mokymo(si) tendencijos atspindi perėjimą nuo konvencionalių, visuotinai įprastų mokymo metodų prie nekonvencionalių inovatyvių mokymo metodų, kurie skatina interaktyvias mokymosi formas, aktyvų besimokančiojo dalyvavimą, integralų mąstymą, kuomet kardinaliai keičiasi ugdytojo ir ugdytinio vaidmenys bei santykiai (Gedvilienė ir kt., 2008). Siekiama, kad besimokantieji patys aktyviai veikiant įgytų žinių, savarankiškai protautų, sąmoningai veiktų.

Mokymosi edukacinėmis technologijomis idėja apima visą mokymąsi: formalų ir neformalų (Hlynka, Jacobsen, 2009), todėl edukacinės technologijos leidžia panaudoti daugelį šiuolaikinių medijų didinant mokymosi patirtį (Goswami, 2014). Technologijos neturėtų tiesiog būti ugdymosi aplinkoje, kadangi XXI a. technologijų turėjimas klasėje reiškia naudojimąsi jomis ir mokymąsi ar šio proceso palengvinimą, taip pat technologijos neturėtų nustatyti mokymosi patirties, priešingai ji turėtų lemti gebėjimą panaudoti

technologijas (Hlynka, Jacobsen, 2009). Galima teigti, kad edukacinės technologijos yra naudinga ugdymo proceso dalis, kuri įtraukia ugdytinį ir ugdytoją į formalų ir neformalų ugdymo procesą, kuris vyksta pasitelkus informacines komunikacines technologijas.

Aiškindami edukacinių technologijų sampratą, mokslininkai analizuoja jų raidą. Pasak B. Bitino (2001), edukacinės technologijos kinta pagal ugdymo pertvarkos sąlygas ir konkrečias visuomenės galimybes. Mokslininkai (Bitinas, 2000; Daukilas, Vaišnorienė, 2007; Pečiuliauskienė, Rimeika, Kleniauskas, 2007) skiria keturis edukacinių technologijų raidos laikotarpius:

- Pirmasis laikotarpis, tapatinamas su Sokrato laikais. Mokymo priemonė - žmogus, pedagogas tiesiogiai, asmeniškai reikalauja iš ugdytinių perimti jo patirtį, mokymo metodas - pasakojimas.
- Antrasis laikotarpis - XVIII a. edukacinėse technologijose vyraujantį vaidmenį perima pagrindinė mokymo priemonė- vadovėlis. Pagrindinis mokymo metodas- pasakojimas, glaudžiai susijęs su vadovėlio turiniu.
- Trečiasis laikotarpis - XX a. visuomenei pasidarė labai svarbu ugdyti iniciatyvų ir sumanų visuomenės narį. Ugdyme vis dar vyrauja pedagogas, tačiau vis daugiau iš jo reikalaujama vadybinio darbo, gebėjimų įvaldyti naujas ugdymo technologijas. Mokymo priemonės nepakinta, tačiau pasikeičia požiūris į patį ugdymą. Svarbiausias tikslas - ugdytinių vidinių galių plėtra, o ne patirties perdavimas. Sureikšminus ugdytinio aktyvumą, tapo svarbios šios veiklos: meninė, darbinė, žaidybinė, pažintinė.
- Ketvirtasis laikotarpis yra sąlygotas technologijų plėtros, susijusios su XXI a. pr. ekonomikos priklausomybe nuo informacinių technologijų raidos, kompiuterinių tinklų plėtros. Kinta mokymosi priemonės - kompiuterių pritaikymas mokyme. Kompiuteriais perteikiama nauja mokomoji medžiaga, įtvirtinamos ir tikrinamos žinios.

Kiekviena ugdymo technologija optimizuoja ugdytojo veiklą. Vadovėliai palengvina mokomosios medžiagos perteikimą ir įvertinimą, kompiuteriai mokymą individualizuoja, diferencijuoja. Tiek pirmajame, tiek antrajame edukacinių technologijų formavimosi laikotarpyje būdingas bruožas - polinkis perduoti sukauptą patirtį. Antrasis ir trečiasis laikotarpis išryškina vadovėlio svarbą, ugdymo pagrindą sudaro jo naudojimas. Verta pastebėti, kad antrajame edukacinių technologijų raidos laikotarpyje atsiradęs vadovėlis lieka viena iš svarbiausių ugdymosi priemonių. Anot P. Pečiuliauskienės (2009) ilgus šimtmečius egzistavusias žodžiu ir pavyzdžiu grindžiamas edukacines technologijas XVII a. papildė vadovėliu grindžiamos technologijos, XX a. antroje pusėje edukacinėje praktikoje pradėtos naudoti informacinės ir komunikacinės technologijos (toliau – IKT). Pasak V. Indrašienės ir

O. Merfeldaitės (2011), šiuolaikinė švietimo sistemos tobulinimo raida yra neatsiejama nuo IKT integravimo į švietimo plėtros procesą. Šiuo metu bendrojo lavinimo mokyklose IKT taikomos daugelio dalykų edukacinėje praktikoje. Internetas sudaro prieigą prie atvirų mokymosi aplinkų, hipertekstų, mikropasaulių. Naudojama įvairesnė programinė įranga, mokomosios kompiuterinės programos, elektroniniai vadovėliai.

Vadovėlio XXI a. ugdyme nebepakanka, reikalingos ir kitos mokymosi priemonės, tačiau vadovėlio vaidmuo ugdymo procese - nekvestionuojamas. Tyrimo (Kalvaitis, 2011) rezultatai atskleidžia, kad skaitmeninės mokymo priemonės per pamokas geriausiu atveju dažniausiai tarnauja tik kaip į bendrą mokinių darbą orientuotos mokymo priemonės, demonstruojamos naudojantis multimedija ar interaktyviąja lenta. Tokia situacija gali būti iš dalies susijusi su tradicine mokytojų pamokos samprata, kai pasirenkamos tradicinės pamokos formos, o vadovėlis lieka pagrindine mokymosi priemone. Be to tyrime išsiaiškinta kokios mokymo priemonės dažniausiai naudojamos šalia vadovėlio (žr. 2 pav.).

Vadovėlį papildančios mokymo priemonės			Daiktai, medžiagos ir įranga	Skaitmeninės mokymo priemonės			
				Į bendrą darbą orientuotos priemonės		Į individualų darbą orientuotos priemonės	
Tradicinės vaizdinės priemonės	Žodynai, žinynai, atlasai, kitos knygos	Mokytojo parengta dalijamoji medžiaga	Chemijos, fizikos, biologijos įranga ir medžiagos	Audiovizualinės priemonės	Audialinės priemonės	Priemonės, esančios viename kompiuteryje klasėje	Priemonės kompiuteriuose, kurių užtenka visiems mokiniams
20	**8**	**17**	**4**	**19**	**12**	**3**	**5**

2 pav. Pamokų, kuriose šalia vadovėlio buvo naudotos įvairios mokymo priemonės, dalis (%)

Šaltinis: UPC su vadovėliu siejamų mokymo priemonių naudojimas bendrojo ugdymo mokyklos pamokoje

Tyrimo duomenys rodo, kad Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros išorės vertintojų stebėtose pamokose mokytojai dažniausiai naudoja tradicines vaizdines priemones (plakatus, žemėlapius, modelius ir pan.), į bendrą darbą orientuotas audiovizualines mokymo priemones (pateiktys, filmai ir pan.) bei mokytojo parengtą dalijamąją medžiagą. A. Kalvaičio (2014) teigimu, tarptautinių lyginamųjų tyrimų rezultatai rodo, kad daugelyje Europos šalių stebima tendencija, jog pamažu vadovėlis, bendrajame ugdyme buvęs pagrindinis ir bene vienintelis mokymosi šaltinis, tampa tik viena iš mokymo priemonių. Tačiau Lietuvą išsiskiria iš kitų Europos sąjungos šalių tuo kad dauguma Lietuvos mokinių vadovėliu pamokoje paprastai naudojasi kaip pagrindine mokymosi priemone. Atsižvelgus į edukacinių technologijų raidą ir šiuolaikinį ugdymą galima teigti, kad dažniausiai Lietuvoje naudojamos mokymosi priemonės yra vadovėlis bei skaitmeninės mokymosi priemonės. Vadovėlinės

technologijos vis dar yra vienos iš populiariausių, tačiau jos vis labiau integruojamos su naujausiomis edukacinėmis technologijomis.

Edukacines technologijas galima traktuoti, kaip ugdymo turinio dalį kurios struktūrą lemia ugdymo paradigmų, edukacinių novacijų atsiradimas ir kaita. Tai lemia edukacinių technologijų sampratos įvairovę: autoriai edukacines technologijas tapatina su komunikacijos procesu, informacinėmis technologijomis, mokymo procesais ir būdais. Ugdymo turinio ir jame naudojamų edukacinių technologijų šiuolaikinė kaita yra ties dviejų koncepcijų sandūra: klasikinio turinio ir laisvojo ugdymo turinio koncepcijų, kurių realizavime vis daugiau atsiranda inovatyvių technologijų.

2. 2. Ugdymo metodai ir strategijos taikant edukacines technologijas

Technologijų amžiuje sparčiai besikeičianti visuomenė skatina keisti požiūrį į vaiko ugdymą bei ugdymąsi ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Šiuo metu vaikų poreikiai, patirtys yra kitokie nei buvo suaugusiųjų tėvų, pedagogų vaikystėje. Vyrauja kultūrų įvairovė, etniniai skirtumai, ikimokyklinėse įstaigose sutinkama vis daugiau daugiakalbių vaikų. Kaip teigiama ikimokyklinio ugdymo rekomendacijose (2015) vienas iš svarbiausių uždavinių auklėtojams ir kitiems pedagogams - suprasti vaikus, atpažinti jų poreikius, personalizuoti jų ugdymąsi. Svarbu pažinti kiekvieną vaiką ir pasitelkus edukacines technologijas pritaikyti jo individualumą atitinkančius ugdymo metodus.

Vaikai turi specifinių poreikių ir pažįsta pasaulį skirtingais būdais, todėl organizuojant jų ugdymo(si) procesą svarbu ieškoti kuo įvairesnių galimybių ugdyti besiformuojančios asmenybės kompetencijas taikant skirtingus metodus. Pasak D. T. Dodge (2007), ikimokyklinis ugdymas ramus, tačiau dinamiškas, nuspėjamas, bet pilnas netikėtumų, aktyvus ir kartu teikiantis galimybių patirties bandymams, o kartais nematomas ir nuteikiantis apmąstymams. Šių įvairių situacijų valdymui ir kokybiškam vaiko ugdymui reikia skirtingų ugdymo(si) metodų ir strategijų.

O. Monkevičienė (2008) remdamasi rekomendacijomis (Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti, 2006) skirsto pedagogų taikomas ugdymo technologijas į 5 grupes:

- Ugdymosi skatinimas, sukuriant tinkamą aplinką. Šiuo atveju aplinka yra svarbiausias ugdymo veiksnys. Pedagogas vaikui daro poveikį, modeliuodamas aplinką, ją keisdamas, pritaikydamas, turtindamas.

- Ugdymas pavyzdžiu. Tai autoritarinis ugdymas, kai pedagogas tampa toks patrauklus vaikams, kad jie iš pagarbos ir susižavėjimo seka jo pavyzdžiu.
- Kūrybinė vaiko ir pedagogo sąveika. Tokia abipusė sąveika leidžia būti aktyviems abiem ugdymo proceso dalyviams - ir vaikui, ir pedagogui.
- Spontaniškasis ugdymas. Tai situacinis ugdymo būdas, jo sėkmė priklauso nuo pedagogo pastabumo ir lankstumo. Ši technologija taikoma siekiant pabrėžti vaiko vaidmenį ugdymosi procese.
- Tiesioginis akademinis ugdymas. Šiuo atveju pedagogas – „Didysis mokytojas“ , o vaikams paliekama teisė tik tiksliai atlikti, ką nurodo ir demonstruoja pedagogas.

Ugdymo technologijų taikymas priklauso nuo ugdymo programos, pedagogo darbo metodikos. Ypatingai svarbu atsižvelgti į vaikų gebėjimus, poreikius, išskirtinius individualius bruožus. Pasak mokslininkių (Grudžinskytė, Norvilienė, Grudžinskienė, 2009), pedagoginis darbas, integruojantis visų veiklos sričių laimėjimus, leidžia jį dirbantiesiems atrinkti esmingiausius dalykus, laisvai pasirinkti ugdymo metodus, derinti juos prie individualios individų prigimties, prognozuoti kiekvieno raidą ir sukurti tam tikslui savitą ugdymo strategiją.

Dvi ugdymo strategijos ikimokykliniame ugdyme išskiriamos tyrime (Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo turinio programų dermė, 2012):

2 lentelė. **Ugdymo strategijos**

Į vaiką orientuota strategija:	**Į pedagogą orientuota strategija**
1. Ugdančiosios aplinkos kūrimo technologijos (kompiuteriai, erdvėse išdėliotos priemonės); 2. Mokymasis žaidžiant, savarankiško, patirtinio, situacinio, imitacinio, interpretacinio, ugdymo(si) technologijos; 3. Skatinamieji metodai (pagyrimas, pritarimas, palaikymas, pasiūlymas); 4. Vaiko ir pedagogo kūrybinė sąveika (bendravimas, bendradarbiavimas, kooperavimasis); 5. Problemų sprendimas, diskusija, projektų metodas; 6. Ugdymas pavyzdžiu (modeliavimas); 7. Refleksyvusis mokymasis; 8. Informacijos priėmimas, paieška, atranka, sisteminimas, analizė; 9. Tyrinėjimas, eksperimentavimas, kūryba, fantazavimas.	1. Žinių perteikimas; 2. Demonstravimas; 3. Nurodymai; 4. Aiškinimas; 5. Supažindinimas; 6. Užduotys, pratimai; 7. Mokymasis atmintinai.

Į vaiką orientuota strategija remiasi konstruktyvizmo teorija. Ugdymo pagrindas – visuminė vaiko raida ir skatinimas mokytis, savarankiškai veikiant, spontaniškai tyrinėjant ir žaidžiant. Skatinamas bendravimas su bendraamžiais, bendras darbas, o kopijuojantys tikrovę siužetiniai ar vaidmeniniai žaidimai laikomi tokiais pat svarbiais, kaip ir kultūros mokymasis. Suaugusiųjų vaidmuo dvejopas – paruošti aplinką, suplanuoti laiką, išdėstyti įvairiai veiklai ir žaidimams reikalingas priemones, o taip pat užsiimti su vaikais taip, kad būtų skatinamas jų pažintinis ir kultūrinis mokymasis (skaityti, skaičiuoti, pažinti gamtą). Pedagogų pareiga – vadovauti vaikams ir padėti jų socialinei bei intelektinei raidai (Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo turinio programų dermė, 2012). Pasak O. Monkevičienės (2008), svarbiausias į vaiką orientuoto ugdymo tikslas – sudaryti sąlygas vaiko vidinių galių atsiskleidimui ir plėtojimuisi.

Į pedagogą orientuotos strategijos pagrindas yra tiesioginis mokymas. Pedagogas perduoda žinias ir gebėjimus. Skatinamas kalbos ir mokymosi įgūdžių susiejimas su pradinės mokyklos programomis. Akcentuojamas tiesioginis mokymas, t.y. mokytojo vadovaujama veikla ir gautų žinių įtvirtinimas labai griežtos struktūros ir suplanuotos mokymo programos rėmuose (Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo turinio programų dermė, 2012). Pagrindiniai ugdymo metodai: žinių perteikimas, demonstravimas, nurodymai, aiškinimas, supažindinimas, užduotys, pratimai, mokymasis atmintinai. Į pedagogą orientuota ugdymo strategija remiasi klasikine ugdymo paradigma, kuri švietimo reformos metu pakeista į laisvojo ugdymo paradigmą (Monkevičienė, 2009). Nors šiuolaikiniame ikimokykliniame ugdyme yra metodų tokių kaip: supažindinimas, mokymasis atmintinai, aiškinimas, tačiau didžiausias dėmesys skiriamas vaikui, todėl pereinama prie į ugdytinį orientuoto ugdymo.

Į vaiką orientuota ugdymo strategiją sudaro vaiko mokymasis žaidžiant. Žaidimas yra pagrindinė ikimokyklinio amžiaus vaikų veikla (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015), kuri yra ne tik laiko praleidimo būdas, bet vienas pagrindinių ugdymo(si) metodų ikimokykliniame ugdyme. Vaikas be žaidimo gali egzistuoti, bet negali gerai jaustis, brėsti. Vidinių varomųjų jėgų sukeltas laisvas žaidimas yra labiausiai vaikui tinkanti elgsenos forma (Glebuvienė, Tarasonienė, 2008). A. Brandišauskienė, D. Maslienė (2014) pripažįsta žaidimo vertę vaiko raidai. Žaidime vaikas mokosi veikti pažintoje (t. y. savo minčių) situacijoje, remdamasis savo vidiniais motyvais, o ne įkvėpimais, kurie „kyla“ iš daikto. Taip vaikas gali matyti viena, o veikti su tuo – ką kita. Tad toks veiksmas (menamoje situacijoje) leidžia vaikui nuspręsti tam tikro daikto / reiškinio / situacijos reikšmę. Žaidžiant su žaislais plėtojamos visos vaiko raidos sritys: socialinė ir emocinė raida, fizinė raida, pažinimo raida, kalbos raida (Dodge, 2007). Mokslininkių (Brandišauskienė,

Maslienė, 2014) tyrimas leidžia daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo institucijose sudaromos sąlygos laisvam vaikų žaidimui, vaikai mėgsta žaisti vidutinio dydžio ir dažniau mišriomis pagal lytį grupėmis. Pastebėta, kad žaisdami atskirai mergaitės ir berniukai renkasi skirtingus žaidimus, o viena žaidimų tema dažniausiai plėtojama nuo kelių dienų iki savaitės. Platesnė vaikų žaidimo temų analizė rodo, kad vaikai žaidžia remdamiesi asmenine patirtimi. Vyresnių vaikų žaidimuose galima pastebėti kuriamas menamas situacijas ir mažėjančią vaiko priklausomybę nuo konkretaus daikto. Nors, auklėtojų nuomone, fantastinių žaidimo temų (kurios yra sudėtingiausios žaidimo formos rodiklis) santykinai nedaug, ryškėja tendencija pagal amžiaus grupes: ši žaidimo tema būdinga vyresnio amžiaus vaikams. Šiuolaikinės ugdymosi priemonės – šiuolaikinę civilizaciją atspindintys bei šiuolaikinių technologijų žaislai ir žaidimai, informacinės komunikacinės priemonės, spaudos leidiniai tampa reikšmingu veiksniu ikimokyklinio amžiaus vaiko žaidimui kaip skatulys veikti, tyrinėti, nugalėti sunkumus ir kaip siekis pamėgdžioti tuos, kurie traukia savo galia, išskirtiniais gebėjimais, kitokia, nei priimta, elgsena (Glebuvienė, Tarasonienė, 2008). Taigi dėl žaidimo reikšmingumo ikimokyklinio amžiaus vaikui mokslininkai sutaria. Žaidimo panaudojimas yra įvairus: mokymasis per žaidimą, žaidimų terapija. Priemonės žaidimams taip pat įvairios priklausomai nuo žaidimo tikslo.

Refleksyvusis mokymasis svarbi į vaiką orientuotos ugdymo strategijos dalis. Reflektuodamas ugdytinis gali geriau pažinti save, tobulinti veiklą ir santykius su aplinka, naujai pažvelgti į sukauptas žinias ir patirtį, apmąstyti veiklą praeityje, reflektyviai atlikti veiklą čia ir dabar (Lukošūnienė, 2011). Refleksija tai procesas, kai nepaliaujamai stebima, kontroliuojama veikla. Refleksija remiasi kritiniu mąstymu, tai dar viena svarbi į vaiką orientuotos strategijos dalis. Refleksija yra kritinio mąstymo šerdis (Gudžinskienė, 2006). Apibendrintą kritinio mąstymo apibrėžimą pateikia D. Danilevičienė (2011) - jis reiškia būdus, kuriais apdorojamos, organizuojamos ir apmąstomos (reflektuojamos) žinios, t.y. informacijos svarstymo procesas. Šis metodas gali būti taikomas visose sferose. Kadangi kritiškai mąstant niekas nelaikoma besąlygiškai teisinga. Tai reiškia kritinis yra reflektyvus mąstymas. V. Rimienės (2006) teigimu, gebėjimas kritiškai mąstyti yra ne tik vienas svarbiausių sėkmingo mokymosi veiksnių, bet ir gyvybiškai būtina brandžios, mąstančios, savarankiškos, iniciatyvios asmenybės, turinčios unikalių gebėjimų prisitaikyti prie plataus socialinių aplinkybių spektro, formavimosi sąlyga. Kritinis mąstymas yra vienas iš svarbiausių ir būtiniausių įgūdžių šiuolaikinėje visuomenėje, įprasminantis mokymą(-si), sudarantis visas būtinas prielaidas suprasti, interpretuoti, atrasti ir suvokti visuomenės raidos problemas ir garantuojantis optimaliausiomis sąlygomis parengti efektyvų mechanizmą joms išspręsti (Penkauskienė, 2001). Pasak autorių svarbiausi Lietuvos švietimą reglamentuojantys

dokumentai įgalina ir įpareigoja kurti ugdymo aplinką, orientuotą į praktinį žmogaus patirties formavimosi kontekstą, ugdymo procesą grįsti interpretaciniais metodais, kuriuos įmanoma įgyvendinti ir praktiškai pritaikyti mokymu, grindžiamu kritinio mąstymo ugdymu (Indrašienė, Suboč, ir Penkauskienė 2012).

Ikimokyklinio ugdymo metodai ir strategijos yra labai įvairūs ir taikomi atsižvelgiant į ugdymo programą, vaikų amžių, gebėjimus, poreikius. Didžiausias dėmesys skiriamas į vaiką orientuotai ugdymo strategijai, kuri remiasi konstruktyvizmo teorija. Svarbiausias vaiko mokymasis per patyrimus, ugdant kritinį mąstymą bei pasitelkiant žaidimus.

3. 3. Šiuolaikinės edukacinių technologijų priemonės

Edukacinės technologijos – tai ne tik metodai, bet ir įvairūs tyrimai, kaip tinkamai optimizuoti ugdymo procesą pagal numatytus tikslus. Šiuolaikinėje švietimo sistemoje beveik neįmanoma įsivaizduoti ugdymo įstaigų be IKT, taip pat neįmanoma pagrįsti edukacinio modelio, kuriame nebūtų neįtrauktas medijų raštingumas arba kitoks pasirengimas gyvenimui informacinėje visuomenėje. Šiuolaikinėje technologijų amžiaus visuomenėje įsivyraujant naujoms mokslo paradigmoms modernios ir inovatyvios edukacinės technologijos užima svarbią vietą ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdyme.

Šiuolaikiniai vaikai viena iš kartų, kuri vadinami labai įvairiai, pavyzdžiui: interneto amžiaus vaikais, skaitmeninių technologijų, Z karta. Pastarajai priklauso gimę nuo 1995 metų iki dabar. Pasak A. Cross-Bystrom (2010), Z kartos atstovai auga dar nemokėdami kalbėti, bet jau naudodami internetą. Pirmąją klasę baigęs mokinys jau gali padaryti pranešimą Microsoft Office Power Point programa apie tai, kaip jis praleido vasaros atostogas. Pasak P. Pečiuliauskienės ir kt. (2013), Z kartai būdingas kompleksinis veiklos pobūdis. Verta pastebėti, kad Z kartos asmenys linkę į individualumą, kurį sąlygoja informacinių ir komunikacinių technologijų naudojimas Vadinasi ši karta gali atlikti daug veiklų vienu metu bei apdoroti didelį informacijos kiekį. Toks pagrindinis Z kartos skirtumas nuo kitų kartų. Gebėjimą atlikti daug darbų vienu metu būtina išnaudoti edukacinėje aplinkoje. Taigi Z karta auga su kompiuteriais, internetu, interaktyviosiomis lentomis, mobiliaisiais telefonais, fotoaparatais, skaitmeninėmis knygomis, žaislais, kurių gamyba pagrįsta elektroninėmis technologijomis. Netgi animacinių filmukų veikėjų elgsena ir veiksmai pagrįsti naujomis technologijomis, pavyzdžiui: „Digimonai", „Transformeriai", „Betmenas" ir kt. Knygos taip pat patobulintos - su garsais ar vaizdo signalais, mechaniniais

įtaisais - elektroniniu pieštuku galima rinktis atsakymą į užduotą klausimą. Z karta turi didžiulę pasiūlą veiklos, kuri yra surišta su technologijomis. Edukacinė aplinka turi būti pritaikyta vaikui, Z kartos atstovui, taip, kad jis galėtų patenkinti savo poreikius ir tobulėtų.

Sėkmingas edukacinių technologijų taikymas priklauso nuo pedagogų pasirengimo. Mokslininkų (Dagienė, Grigas, Jevsikova 2008) teigimu, technologijos vystosi taip sparčiai, kad dirbantieji pedagoginį darbą neretai nespėja jų įsisavinti, pedagogams trūksta išmanymo, kaip taikyti IKT, kokios yra jų galimybės palengvinti mokymo(si) procesą, kaip padaryti jį efektyvesnį ir įdomesnį. Mokykloje mokytojai dar nepakankamai perima edukologijos mokslo naujoves, dirba intuityviai, naudodamiesi jiems įprastais metodais ir būdais (Indrašienė ir kt., 2010), veiksmingam edukacinių technologijų taikymui pamokose reikšmingą vaidmenį atlieka pedagogų stažas, patirtis ir nuomonė apie šių priemonių taikymą. Pasak mokslininkų (Indrašienė ir kt,., 2015), didesnį pedagoginį stažą turintys pedagogai turi daugiau patirties taikyti IKT ir įžvelgia daugiau IKT panaudojimo mokymo(si) procese galimybių. Jei mokytojai naudoja edukacines technologijas naudingai, kaip įrankį, tuomet mokiniai turi didesnę galimybę pasiekti iškeltus tikslus, tokius kaip rašymas, skaičiavimas, bendravimas, mokymasis. Tokiu atveju galime teigti, kad mokytojas naudoja edukacines technologijas, tikrąja to žodžio prasme. (Turel, 2014).

Jokia edukacinė technologija negali efektyviai funkcionuoti, jei nėra grįžtamosios informacijos apie mokymosi ir išmokimo rezultatus, todėl labai svarbi pedagoginės technologijos struktūrinė dalis yra išugdytų ir išsiugdytų kompetencijų vertinimas. Ugdymo procese turi būti vertinama tai, ką buvo numatyta pasiekti: mokinių žinios ir supratimas, bendrieji ir dalyko gebėjimai, vertybinės nuostatos ir elgesys, tačiau vertinimas skirtas padėti mokytis (Čiužas, Navickaitė, 2008). Grįžtamasis ryšys pamokoje pedagogui leidžia stebėti, kaip mokinys suvokia dalykinę informaciją ir koks yra emocinis dėstomo dalyko besimokymo proceso organizatoriaus sąveikos pobūdis. Vertinimas turi atspindėti, ko mokomasi, kas išmokta, kokiais būdais ugdymo procesas vyksta, ar jis vyksta neignoruojant individualių besimokančiojo mokymosi tempų ir būdų, atsižvelgiant į besimokančiojo poreikius, ar vertinimas keičia besimokančiojo mokymąsi, skatina mokymosi motyvaciją, orientuoja jį į mokymąsi visą gyvenimą (Indrašienė, Žibėnienė, 2014). Švietimo dokumentuose pažymima, kad vertinimo tikslas – padėti mokiniui mokytis ir bręsti kaip asmenybei: pateikti informaciją apie mokinio mokymosi patirtį, pasiekimus ir pažangą; nustatyti mokytojo, mokyklos darbo sėkmę, priimti pagrįstus sprendimus (Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata, 2004). Šis procesas planavimo prasme yra sudėtingas ir reikalauja iš vertintojų gero pedagoginio - psichologinio pasirengimo (Daukilas, Vaišnorienė, 2007).

Keičiantis edukacinėms technologijoms, esminės pedagogo kompetencijos išlieka aktualios, tačiau atsirandančios naujos edukacinės technologijos praplečia pedagogo kompetencijas. IKT diegimo procesas, kaip ir edukacinių technologijų raida, daro tiesioginę įtaką pedagogo IKT kompetencijos kaitai (Jucevičienė, Brazdeikis, 2003). Edukacinių technologijų interkatyvumas, skirtingai nei knygos, siekia tapti tarsi ugdytojo pakaitalu, tad būtini mechanizmai, kurie užtikrintų edukacinių išteklių kokybę, veiksmingumą, ir patikimą tėvų ir mokytojų informavimą (Augustinienė, Burinskienė, Kajokienė, 2013).

Edukacinių technologijų taikymo ypatumuose svarbu pabrėžti, kokiais būdais vaikas įsisavina gaunamas žinias. Mokslininkas G. Petty (2006) teigia, kad mokyme dažniausiai naudojamas verbalinis komunikacijos kanalas, bet daugeliu atvejų veiksmingesnė yra vizuali informacija. Informacija mūsų smegenis pasiekia tokiais būdais:

- 87 %akimis,
- 9 % ausimis
- 4 % kitomis juslėmis.

Remiantis pateiktais duomenimis galima teigti, kad labai svarbi vizualinė informacija. Edukacinių technologijų naudojimas ugdymosi procese, tokių kaip: interaktyvi lenta, planšetinis kompiuteris, interaktyvus stalas ir pan. leidžia įsisavinti informaciją akimis, o prie pateikiamos medžiagos informacinėmis technologijomis pridėjus įvairius ugdymo metodus seka visapusiškas ugdymasis ir mokymasis. Mokslininkės (Augustinienė, Burinskienė, Kajokienė, 2013) teigia, kad kompiuterinės skaitmeninės mokomosios priemonės ir žaidimai priešingai nei vadovėliai ar kitos spausdintinės priemonės, yra pagrįsti įvairiapusiška vaizdine, garsine ir emocine patirtimi. Taigi, toks patirtinis mokymasis skatina geriau įsiminti.

Edukacinės technologijos padeda vaikams pažinti pasaulį. Šiuolaikiniai ikimokyklinukai jau būna įvaldę nemažai naujausiųjų technologijų. K. Stankevičienės ir V. Gesevičienės (2006) tyrimais nustatyta, kad 6-7 iš dešimties ikimokyklinio amžiaus šalies vaikų turi galimybę naudotis kompiuteriu, 4 vaikai iš dešimties yra įgiję pradinio kompiuterinio raštingumo įgūdžius. Kompiuteriai ikimokyklinio amžiaus vaikams suteikia patrauklią galimybę veikti ir tyrinėti supantį pasaulį. Ikimokyklinio ugdymo srities mokslininkų (Van Scoter, Ellis, Railsback, 2001; Seniuk 2001) teigimu, maži vaikai drąsiai naudojasi kompiuteriais. Spausdinimas klaviatūra jiems nesukelia jokių sunkumų, o priešingai – teikia pasitenkinimą. J. Primavera, P. P. Wiederlinght, T. M. DiGiacomo (2001) tyrimais nustatė, kad per metus 85 proc. 3–4 metų amžiaus vaikų gali išmokti teisingai įjungti ir išjungti kompiuterį, įdėti CD-ROM ir surasti bei pele valdyti reikiamas programas. Tyrinėdami kompiuterio galimybes, vaikai sužino, kaip ieškoti informacijos ir kaip ja

naudotis, kaupia įvairią patirtį. Dažnai vaikas jaučia, lyg kompiuteris jam įsakinėtų. Tačiau, S. Paperto propaguojama „Logo" sistema sukuria priešingą santykį. Logo – specialiai vaikams sukurta, lengvai perprantama, kūrybingumą ugdanti programavimo kalba. Pirmąją Logo versiją 1968 m. sukūrė matematikas Seimūras Papertas (Seymour Papert). Logo kalbos pagrindinis akcentas – dinaminis objektas, vadinamas vėžliuku, kuris atlieka vartotojo (programuotojo) nurodomus veiksmus – komandas. Pagrindinė „Logo" idėja, kad vaikai gebėtų veiksmingai vartoti matematikos ir mokslo idėjas, kaip asmeninės patirties priemones (Dagienė, 2007). Valdymą, net ir ikimokykliniame amžiuje, perima vaikas, jis „įsakinėja“ kompiuteriui. Gebėjimas savarankiškai ar su minimalia kitų pagalba naudotis kompiuterio programine įranga leidžia ikimokyklinio amžiaus vaikams patiems laisvai ir nevaržomai tyrinėti įvairias technologijų galimybes, teikia pasitikėjimą savo jėgomis ir gebėjimais. V. Dagienė (2007) apibendrina ikimokyklinukams skirtą S. Paperto programinės įrangos sąrašą,: „KidPix", „My Make Believe Castle", „Sound Toy", „Iconis Micro Worlds". Programos remiasi Logos filosofija bei tinka konstruktyviajam mokymuisi.

Tyrėjai (Hsin, Li, Tsai, 2014) sutelkė dėmesį ne tik į tai kaip technologijos veikia vaiko mokymąsi per sritis, tačiau ir tai kaip vaikai mokosi panaudoti didelį technologijų pasirinkimą, tai ir yra skaitmeninio raštingumo plėtrą. Technologijų poveikį vaiko mokymuisi įtakoja vaiko amžius, lytis, patirtis, laikas praleistas naudojant technologijas. Mokymas ir mokymasis išmaniosiomis priemonėmis yra labai svarbus mūsų edukacinėje sistemoje (Alzannan, 2015). Vaikai yra mokomi naujų būdų naudoti savo kūnus skaitymui, rašymui, tuo metu kai yra apsupti mokymosi prietaisų (Wohlwend, 2015). Ikimokyklinio amžiaus vaikai puikiai apčiuopia ir mato objektus juos liečiant ir manipuliuojant jais. Šis ryšys su objektais padeda suformuoti gilesnį supratimą mokantis. Mokymosi aplinka turi sukurti originalias galimybes mokiniui pereiti nuo pasyvaus mokymosi prie aktyvaus (Cubelic, Larwin, 2014). Lietuvoje švietimo įstaigos ugdymo procese naudojami planšetiniai kompiuteriai. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kalbos lavinimui gali būti naudojamos interaktyvios skaitmeninės knygos veikiančios per planšetininį kompiuterį. Ikimokyklinio amžiaus mokiniai paprastai per dieną išmoksta nuo 2 iki 3 naujų žodžių. Naudodami skaitmenines knygas su judančiais paveikslėliais jie vidutiniškai išmoksta nuo 5 iki 6 naujų žodžių per dieną. Atliktas tyrimas (Įvairių šalių informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo švietime patirties analizė, 2008) parodė, kad mokytojo vaidmuo yra labai svarbus ir IKT priemonės turi būti naudojamos kartu su kitomis mokymo priemonėmis. Skaitmeninės knygos duoda geresnius rezultatus, kai mokytojas kartu garsiai skaito iš tradicinių knygų. Praktika parodė, kad rezultatai yra geresni, kai mokinys pirma naudojasi įprasta knyga, o vėliau kartoja išmoktus žodžius naudodamasis kompiuteriu (Įvairių

šalių informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo švietime patirties analizė, 2008). Naudojant planšetinį kompiuterį vaikas išmoksta daugiau ir kartu yra sutaupomas pedagogo laikas.

Pasak mokslininkų M. Badr ir M. Alzannan (2015), tyrimo duomenų naudojant planšetinius kompiuterius jaučiamas ženklus akademinių pasiekimų efektas lyginant su tradiciniu būdu besimokančiais. Taip pat tyrimo rezultatai rodo, kad ugdytinių naudojusių planšetinius kompiuterius ugdymosi procese pasiekimai buvo aukštesni nei besimokančių tradiciniu būdu. Kitų mokslininkų R. McEwen, A. K. Dube (2015) tyrimas rodo, kad planšetiniai kompiuteriai ir juose esančios aplikacijos suteikia vaikams labai interaktyvią ir iššūkių keliančią mokymosi patirtį. Pasak M. Alzannan (2015) planšetinis kompiuteris gali puikiai pagerinti rezultatus edukacinėje sistemoje. Mobiliųjų aplikacijų sukurtų būtent mokymui pasiūla yra milžiniška. Aplikacijos ir įrenginiai kuo toliau tuo labiau vystosi, bet tuo pat metu ir resursai padedantys tėvams ir mokytojams įvertinti mokinio mokymosi rezultatus (Wohlwend, 2015). Mokytojai gali dirbti kartu su programų kūrėjais siekiant sukurti naują inovatyvią programą kuri atspindi mokytojo poreikius ir lūkesčius (Alzannan, 2015). Pedagogai Lietuvoje leidyklos „Šviesa" bei Švietimo ir mokslo ministerijos projekto „Ugdymo sodas" pagalba gali kurti arba naudotis kitų švietimo specialistų sukurtomis skaitmeninėmis priemonėmis. Svarbu tai, kad planšetinis kompiuteris ugdytiniams leidžia prisijungti prie mokymosi turinio interaktyviu būdu, kas nebūtų įmanoma naudojant bet kurį mokymosi įrankį. Tai suteikia puikią prieigą tiesiogiai bendradarbiauti pedagogui kartu vaiku, sutelkiant dėmesį tik mokymosi procesą ir jo tobulėjimą (Badr, Alzannan 2015). Dar viena svarbi plašetinio kompiuterio funkcija, kuri leidžia vaikui žaisti edukacinius žaidimus. Žaisdami žaidimus vaikai tyrinėja, sprendžia problemas ir atlieka veiksmus. Tokia veikla skatina visų vaiko raidos sričių plėtotę (D. T. Dodge, 2007). Mokslininkės (Augustinienė, Burinskienė, Kajokienė, 2013) pritaria šiai nuomonei ir teigia, kad žaidžiant mokomuosius kompiuterinius žaidimus yra veikiami pagrindiniai vaiko pojūčiai (rega, klausa, lytėjimas) ir emocijos, todėl vaikai yra optimaliai įtraukiami į ugdymosi procesą. Spalvingi žaidimai, linksmi personažai padeda kur kas greičiau suprasti kalbą, plėtoja pažinimą. Mokslininkai sutinką, kad tinkamai pritaikytos išmaniosios, liečiamosios technologijos sudomina ir įtraukia vaikus į ugdymosi procesą ir turi teigiamos įtakos mokymosi rezultatams.

Taikant edukacines technologijas viena iš dažnai naudojamų skaitmeninių priemonių - multimedija - tai mokymo medžiaga paremta keliomis pagrindinėmis dalimis leidžiančiomis pilno skaitmeninių technologijų panaudojimo mokymosi procese. Pagrindinės multimedijos dalys yra: hipertekstas, grafinis vaizdavimas, garsas, vaizdas, animacija (Klement Milan; Martina Reskova 2012). Multimedijos technologiją papildo interaktyvi lenta.

Pasak K. Milan ir M.Reskova (2012), tai vienas iš inovatyvių įrengimų mokymo procese pilnam multimedijos išnaudojimui. Interaktyvios lentos technologija leidžia pedagogui ir / ar ugdytiniui atlikti įvairias funkcijas (Preston, Mowbray 2008):

- Rašyti ant interaktyvios lentos paviršiaus su elektroniniu rašikliu, keisti vaizdus ar tekstus bei jų vietą;
- Bendrauti įvairiais būdais, pavyzdžiui, spaudžiant piktogramas išgirsti iš anksto įrašytus garsus, sujungti su multimedija edukacines veiklas, žiūrėti simuliacijas ir vaizdu;
- Fiksuoti tekstą arba jo dalis ekrane ir komentuoti su rašikliu, išsaugoti užrašus, brėžinius ar komentarus bei juos naudoti ateityje.

Mokslininkai (Milan, Reskova, 2012; Dostal, Klement ir kt., 2011) išskiria šiuos interaktyvių lentų privalumus:

- Ugdytiniai motyvuojami mokytis naudojant interaktyvias lentas;
- Mokomoji medžiaga gali būti vizualizuojama, naudojant animaciją, filmus;
- Įgalina ilgesnį ugdytinių dėmesio išlaikymą;
- Sukurtos mokomosios medžiagos gali būti panaudojamos kelis kartus;
- Ugdytiniai labiau įtraukiami į mokymo procesą;
- Pamokos, užsiėmimo metu mokymo medžiagos papildymas lengvai išsaugomas ir laisvas pasidalinamas su ugdytiniais internetu.

Kiti mokslininkai (Preston, Mowbray, 2008) teigia, kad interaktyvios lentos yra ideali priemonė vesti pamokos įvadui kai norima nustatyti vaikų išankstines žinias ir supratimą. K. Milan, M. Reskova (2012) pritardami teigia, kad tradicinis susijungimas tarp lentos, projektoriaus ir kompiuterio papildomas balsavimo pulteliais, kaip labai greitai galima patikrinti visų ugdytinių žinias. Interaktyvios lentos panaudojimui kuriamos skaitmeninės priemonės, kurios įtraukia ikimokyklinio amžiaus vaikus į ugdymosi procesą, leidžia veikti vienam arba grupėje.

Vaikų ugdymo praktika Lietuvoje ir užsienio valstybėse rodo edukacinių technologijų įvairovę ikimokykliniame ugdyme (Įvairių šalių informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo švietime patirties analizė, 2008). Ikimokykliniame ugdyme vienas naujausių užsiėmimų- robotika. Robotų technologijos tapo labai madingu mokymosi įrankiu (Fridin, 2014). Žinomiausi robotiniai įrankiai naudojami edukacijoje yra LEGO robotai, su skirtingomis surinkimo variacijomis (Fridin, 2014). Robotikos užsėmimai leidžia vaiko smegenims sukurti prasmę iš didžiulio informacijos srauto ir taip kryptingai plėsti pasaulio pažinimą.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigose nauja technologija - interaktyvus stalas. Naudojant interaktyvius stalus, įmanoma vienu metu bendradarbiauti su keliais žmonėmis susėdus aplink stalą (Kubicki ir kt., 2013). Interaktyvus stalas gali palengvinti vaikų mokymąsi keletoje vietų: klaidų valdyme, grupiniuose darbuose, tikrų gyvenimo situacijų objektuose, tam, kad papildyti tradicinę veiklą (Kubicki, Lepreux, Kolski, 2011). Interaktyvūs stalai skirtingai nei kompiuteriai sukuria bendradarbiaujančią ir konkurencingą darbinę grupinę aplinką (Kubicki ir kt., 2013). Taigi interaktyvus stalas sužadina vaikų smalsumą, leidžia veikti grupėje ir įtraukia į inovatyvią veiklą.

Šių dienų ikimokyklinukai bus XXI amžiaus piliečiai privalėsiantys būti bendradarbiaujantys ir bekuriantys kartu su raštingumu ir technologijomis, kurių dar negalime įsivaizduoti (Wohlwend, 2015). Tyrime (Ikimokyklinio ugdymo įvairovė*:* esama situacija ir visuomenės lūkesčiai, 2008) teigiama, kad šiuolaikinis Lietuvos švietimas sietinas su atvira pokyčiams, dinamiška, mobilia, prisitaikančia ikimokyklinio ugdymo sistemos kaita. Siekiama užtikrinti kiekvienam Lietuvos vaikui, augančiam skirtingomis ekonominėmis, socialinėmis, kultūrinėmis sąlygomis vienodas ikimokyklinio ugdymo galimybes. Ne visos ikimokyklinio ugdymo įstaigos turi edukacinių technologijų inovatyvių priemonių, tokių kaip: interaktyvi lenta, interaktyvus stalas, liečiami planšetiniai kompiuteriai, išmanieji telefonai ir pan., tačiau kiekviena ikimokyklinio ugdymo įstaiga turi tokias technologijas kaip: spausdintuvas, fotoaparatas, muzikinis grotuvas ir pan. Ugdymas neatsiejamas nuo technologijų. Mokslininkai (Hsin, Li, Tsai, 2014) teigia, kad vaikų socialinis tobulėjimas per technologijas remiasi trimis aspektais:

- Platus technologijų pasirinkimas sustiprina vaikų bendradarbiavimą ir sąveiką su bendraamžiais.
- Namuose naudojamos technologijos supaprastina vaikų ir suaugusiųjų bendradarbiavimą bei palaiko šeimos bendravimą.
- Technologijos siejamos su vaikų multikultūros tobulėjimu.

Galiausiai, raktas į naujų bendradarbiavimo ir produktyvumo skaitmeninės rašybos pagrindų mokymą yra pripažinimas, kad net ikimokyklinio amžiaus vaikai jau atsineša žinių apie jau esamas technologijas mokyklose ir, kad mokytojams reikia pervaizduoti rašybos mokymąsi (Wohlwend, 2015).

Šiuolaikinėje informacinėje visuomenėje, apsuptoje technologijų, kurioje nuolatos atsiranda naujovių bei pasikeitimų visose gyvenimo srityse, vaiko ugdymas tampa vis sudėtingesnis. Visuomenės pokyčiai, milžiniška technologijų plėtra ir įvairovė verčia naujai žvelgti į mokymą kaip visuotinį procesą. Iš esmės kinta mokymo koncepcijos, pedagoginės nuostatos, tikslai, metodai. Šiuolaikines informacines priemones ir technologijas

skatinama vartoti visuose mokomojo proceso lygmenyse, mokant ir besimokant įvairių dalykų, todėl be edukacinių technologijų sunkiai įsivaizduojamas, bet koks ugdymo procesas.

Remiantis mokslinės literatūros analize galima teigti, kad Lietuvoje siekiama pertvarkyti švietimo sistemą taip, kad ji užtikrintų sėkmingą ir kokybišką ikimokyklinį ugdymą. Pabrėžiama, kad švietimo reformos kontekste pasikeitus klasikinei ugdymo paradigmai į laisvąją, ikimokykliniame ugdyme dėmesys sutelktas į vaiko ugdymą, ne vien jo poreikių tenkinimą.

Dabartinis ikimokyklinio amžiaus vaiko ugdymas remiasi konstruktyvistine ugdymo teorija, kai siekiama sukurti ugdytiniui tinkamą ugdymosi aplinką, suteikti laisvę vaiko saviraiškai, mokymuisi per patirtį. Visą tai turi užtikrinti ugdymo įstaiga ir pedagogai, kurie remdamiesi ugdymo turiniu, įstatymais ir rekomendacijomis kuria ugdymo programas ir jas įgyvendina.

Kokybiškas ikimokyklinis ugdymas skatina sėkmingą mokymąsi ir lemia geresnius vaiko pasiekimus mokykloje. Svarbu paminėti, kad ikimokykliniame ugdyme taikomi įvairūs metodai ir strategijos atsižvelgiant į ugdymo programą, vaikų amžių, gebėjimus, poreikius, vadinasi remiamasi į vaiką orientuota ugdymo strategija.

Šiuolaikinėje technologijų amžiaus visuomenėje edukacinės technologijos užima svarbią vietą ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdyme. Edukacinės technologijos gerina mokymosi pasiekimus bei rezultatus. Ugdytinius sudomina, įtraukia, motyvuoja mokytis ir dalyvauti ugdymosi procese.

Ikimokyklinis ugdymas ypatingai svarbus besiformuojančiai asmenybei ir neįsivaizduojamas be edukacinių technologijų taikymo ugdymosi procese.

3. EDUKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ TAIKYMO YPATUMAI IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOJE TYRIMAS

3. 1. Empirinio tyrimo metodologija

Atsižvelgiant į tai, kad ikimokyklinis ugdymas nuolat kinta švietimo reformos kontekste bei išleistos naujos Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos (2015) šiame kaitos procese edukacinių technologijų taikymas ikimokykliniame ugdyme tampa neaiškus. Tyrime siekiama nustatyti kokie yra edukacinių technologijų taikymo ypatumai ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Pagrindinis tyrimo klausimas - kokios yra edukacinių technologijų taikymo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje pedagogų patirtys? Papildantys tyrimo klausimai: kokių sunkumų kyla pedagogams taikant edukacines technologijas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje? Kokie yra edukacinių technologijų taikymo tikslai? Kokia yra edukacinių technologijų nauda?

Tyrimo metodai: edukacinių technologijų taikymo ikimokyklinėje įstaigoje empirinis tyrimas grindžiamas kokybinio tyrimo strategija (Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė, 2008; Tidikis, 2003). Empiriniam tyrimui pasirinkta kokybinė tyrimų metodologinė kryptis, nes leidžia objektyviau pažvelgti į tiriamą reiškinį, žmonių sąveiką, tarpusavio santykių formas ir dėl to galima daryti objektyvesnes išvadas (Luobikienė, 2010).

Empirnio tyrimo metodas - interviu. Interviu buvo pasirinktas dėl tos priežasties, kad jo metu gaunama platesnė ir išsamesnė informacija nei, naudojant anketinės apklausos metodą, kuriame klausimai būna daugiau uždaro tipo (Tidikis, 2003). Tiriant edukacinių technologijų taikymą ikimokyklinėse ugdymo įstaigose interviu metodas leidžia išsamiau apklausti pedagogus, užduoti atvirus klausimus, neapriboja taip kaip anketinėje apklausoje. Interviu suteikia platesnes galimybes nuodugniau pažinti asmenį, tiriamąjį objektą, tuo tarpu anketinėje apklausoje tokios galimybės yra ribotos (Kardelis, 2007). Interviu metodas padeda tyrėjui suvokti informantų požiūrius, nuomones įsitikinimus (Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė, 2008). Interviu rūšis - pusiau standartizuotas interviu. Iš anksto numatyti būtini ir galimi ar patikslinantys klausimai. Tokia interviu rūšis patogi tuo, kad griežtai neformalizuojamas pašnekesys (Tidikis, 2003), taip pat leidžia laisviau jaustis pedagogams - informantams. Tiriant edukacinių technologijų taikymą ikimokyklinio ugdymo įstaigose ypač svarbios informantų patirtys ugdymo procese. Pasak L. Rupšienės (2007) pusiau standartizuotas interviu geriausiai leidžia atskleisti žmonių patirtis ir suvokimą, gauti tikslių ir išgrynintų duomenų. Pagal apklausiamųjų subjektų tipą taikomas: respondentų interviu, tai tam tikros socialinės grupės atstovų interviu (Tidikis, 2003).

Gavus interviu duomenis atlikta kokybinė turinio analizė - nuolatinis lyginamasis metodas - apibrėžtos kodavimo kategorijos ir ieškoma tarpusavio ryšio su kitomis kategorijomis (Tidikis, 2003). Duomenų kokybinė turinio analizė atlikta keturiais žingsniais: 1. daugkartinis teksto skaitymas; 2. manifestinių kategorijų išskyrimas, remiantis „raktiniais" žodžiais; 3. kategorijų turinio skaidymas į subkategorijas; 4. kategorijų ir subkategorijų interpretavimas ir pagrindimas iš teksto ekstrakuotais įrodymais (Žydžiūnaitė ir kt., 2005). Tyrimo tipas - aprašomojo tyrimo tipas.

Imties charakteristika ir sudarymo būdas. Imties sudarymo būdas - tikslinė atranka. Tikslinė atranka – tai kai pats tyrėjas nusprendžia, kuriuos respondentus tikslingiau atrinkti (Luobikienė, 2010). Tikslinė atranka įtraukia tiriamuosius asmenis, kurie tipiškiausi tiriamojo požymio atžvilgiu (Kardelis, 2007), šio tyrimo atveju - pedagogus dirbančius privačiose ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Pasirinktos ikimokyklinės ugdymo įstaigos taiko edukacines technologijas ugdymo procese. Daugumoje kokybinių tyrimų pakanka apie 10 tiriamųjų (Rupšienė, 2007), todėl tyrimo dalyviais pasirinkti 6 ikimokyklinio ugdymo pedagogai iš 2 skirtingų privačių ikimokyklinio ugdymo įstaigų. Iš kiekvienos jų - po 3 informantus, kurie pasirinkti jų laisvu sutikimu dalyvauti tyrime.

Tiriamųjų charakteristikos pateikiamos 3 lentelėje, kurioje atsispindi informantų demografiniai duomenys. Tyrime dalyvavo 6 moterys, kurių amžiaus vidurkis – 26 metai. Pedagoginio darbo stažo vidurkis - 3 metai. Informantų įgytas išsilavinimas skirtingas: 3 tiriamosios yra įgijusios ikimokyklinio ugdymo pedagogikos bakalaurą, viena socialinės pedagogikos bakalaurą, dar viena - šokio pedagogikos bakalaurą. Tiriamoji (I3) įgijusi psichologijos bakalaurą, edukacinės psichologijos magistrą.

3 lentelė. **Tiriamųjų charakteristikos**

Informanto kodas	**Išsilavinimas/ kvalifikacija**	**Pedagoginis darbo stažas**	**Amžius**
I 1	Ikimokyklinio ugdymo pedagogika	3	25
I 2	Ikimokyklinio ugdymo pedagogika	5	27
I 3	Ikimokyklinio ugdymo pedagogika	5	29
I 4	Psichologijos bakalauras, edukacinės psichologijos magistras	1	29
I 5	Socialinė pedagogika	1,5	24
I 6	Šokio pedagogika	1	24

Duomenų rinkimo ir fiksavimo būdai. Duomenų rinkimas vyko taikant interviu metodą. Parengta tyrimo priemonė – interviu gairės. Interviu instrumentą sudaro edukacinių technologijų taikymo patirties, tikslingumo, naudingumo, problematiškumo temos, apie kurias diskutuojama pateikiant atviro tipo ir patikslinančius klausimus ikimokyklinio ugdymo pedagogams (žr. priedas Nr.1). Tyrimo dalyviams sutikus, jų išsakytos nuomonės įrašytos į diktofoną, po to surinkti duomenys suvedami į kompiuterį ir atliekama kokybinė surinktos informacijos analizė. Tyrimo dalyviai buvo apklausti savo darbo vietose arba kitose viešose, jiems tinkamose vietose, iš anksto susitarus dėl susitikimo, bei parinkus jiems tinkamą laiką. Prieš interviu, kiekvienam dalyviui buvo paaiškinta, kokiu tikslu atliekamas tyrimas, informuota kokiu tikslu bus naudojami duomenys.

Tyrimo vykdymas. Tyrimas truko 1 mėnesį, nes informantams tinkama interviu data buvo iš anksto suderinta. Interviu trukmė nuo 30 minučių iki 1 valandos su kiekvienu informantu. Prieš pradedant interviu buvo prisistatyta, susipažinta su informantais tam, kad lengviau užsimegztų kontaktas. Jį užmegzti pavyko, tačiau iš kai kurių informantų verbalinės ir neverbalinės kalbos buvo matyti, kad jie truputėli jaudinasi. Po tyrimo buvo padėkojama už dalyvavimą tyrime, atsakoma į kai kuriems informantams iškilusius klausimus.

Tyrimo etika ir apribojimai. Atliekant tyrimą buvo vadovaujamasi šiais bendraisiais etikos principais (Bitinas ir kt., 2008):

- Laisvanoriškumo principas. Šiuo principu vadovaujantis svarbiausia, kad tiriamasis dalyvautų tyrime tik laisvai apsisprendęs ir niekieno neverčiamas. Buvo gauti tiriamųjų sutikimai žodžiu. Jie buvo supažindinti su tyrimo tikslais, uždaviniais, galima rizika ir tiriamojo teisėmis;
- Konfidencialumo principas. Niekas, išskyrus tyrėją, be tiriamojo sutikimo negali naudotis jo pateikta informacija. Tyrimo metu gauta informacija bus panaudota tik šiame darbe;
- Anonimiškumo principas. Darbe tiriamieji ir įstaigos, kuriose jie dirba nėra atskleidžiami. Užtikrinant tiriamųjų anonimiškumą informantams suteikti kodai: I1, I2, I3, I4, I5, I6. Įrašant interviu paminėtas įstaigos pavadinimas transkribuojant tekstą pakeistas į įstaiga „X“.
- Nešališkumo principas. Buvo vengiama šališkumo ir elgiamasi nešališkai, nepalaikant nei vienokių nei kitokių nuomonių ar požiūrių.

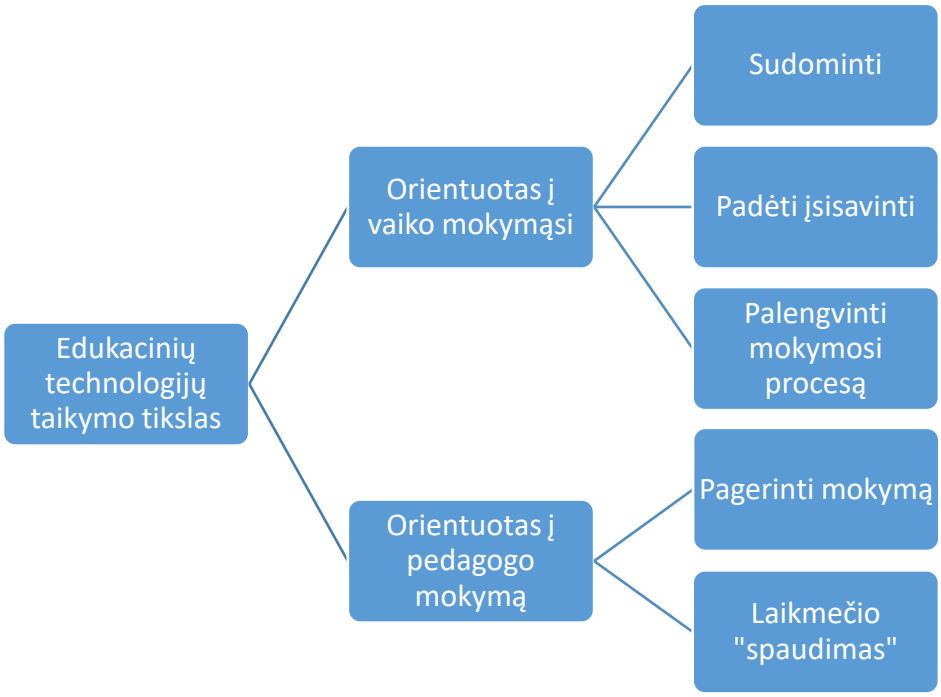
Tyrimo metu vengta išankstinio teorinių nuostatų apibūdinimo, išlaikytas kokybiniam tyrimui būtinas atvirumo principas. Buvo gautas pedagogų sutikimas dalyvauti tyrime, paaiškinta, kad interviu garantuoja konfidencialumą ir anonimiškumą, nes duomenys bus panaudoti tik mokslo tikslams ir rezultatams apibendrinti. Pasakyta, kad informantų

vardai, pavardės, įstaigos pavadinimai, kuriuose jie dirba nebus skelbiami, informantams ir įstaigoms bus suteikiamas kodas su kuriuo nebus identifikuotas konkretus asmuo ar įstaiga.

Tyrime galima įžvelgti tam tikrus apribojimus, neleidžiančius daryti griežtų apibendrinimų. Interviu keletą kartų vyko ne informantų darbo vietose, o aplinkose kuriose grojo muzika, vaikščiojo, kalbėjo pašaliniai žmonės ir tai galimai blaškė informantus. Kitas apribojimas tas, kad kai kurie klausimai buvo panašūs, todėl informantai teikdavo pasikartojančią informaciją.

3. 2. Tyrimo rezultatų analizė

Tyrimas atskleidė, kokiais tikslais ikimokyklinio ugdymo pedagogai taiko edukacines technologijas ugdymo procese. Pagal gautus tyrimo rezultatus buvo išskirtos dvi kategorijos: – ugdymo tikslas orientuotas į vaiką ir orientuotas į pedagogą. Kiekvieną kategoriją paaiškina subkategorijos, kurios atspindi, ko siekiama taikant edukacines technologijas ugdymosi procese (3 pav.).

3 pav. Edukacinių technologijų taikymo tikslai

Tyrimo duomenų analizė rodo, kad edukacines technologijas pedagogai taiko siekdami ***sudominti ugdytinius***:

„Šios priemonės pagelbsti norint pamoką arba užsiėmimą padaryti įdomų, spalvingą, patrauklų ir vaikams prieinamą." (I3);

„Na pirmiausia mes sudominame vaikus, nes jiems yra geriau pamatyti." (I5).

Atlikto tyrimo rezultatai sutampa su L. Railienės (2014) tyrimo rezultatais, kad sudominti mokinius analizuojama tema padeda įvairių ugdymo(si) metodų naudojimas. Tinkamai parinkti mokymo metodai leidžia mokytojui pasiekti gerų ugdymo rezultatų, o mokiniams - ugdymosi pažangą.

Šio tyrimo rezultatai rodo, kad pedagogai edukacines technologijas taiko ne tik siekdami sudominti ir įtraukti į ugdymo procesą ugdytinius, bet ir norėdami ***padėti įsisavinti ugdymo turinį***. Pasak informantų:

„*edukacinės technologijos yra kaip priemonė padedanti vaikams labiau įsisavinti medžiagą." (I3).* Pedagogų teigimu, kad:

„*kad mokiniai vizualiai geriau įsivaizduotų, tai mes rodome nuotraukas, rodom video, rodom visokius interviu tam, kad vaikas geriau įsimintų. Čia tiesiog yra priedas prie informacijos įsiminimo." (I5).*

Mokslinėje literatūroje (Vilkonienė, 2009) akcentuojama, jog IKT priemonės gali padėti pasiekti geresnių mokymo(si) rezultatų net jeigu jos naudojamos tik kaip vaizdinė priemonė, kadangi vaizdžiai pateikiama informacija lengviau ir greičiau įsimenama, turi efektyvesnį poveikį išmokimui. Dėl šios priežasties į mokymo(si) procesą gali būti integruoti įvairūs techniniai įrenginiai.

Atskleistas dar vienas edukacinių technologijų taikymo tikslas - siekis palengvinti mokymosi procesą. Taigi, pedagogai taiko edukacines technologijas, nes:

„<...> tai palengvina ugdymosi procesą, nes gali naudotis vaizdine medžiaga" (I2);

„<...> kad būtų lengviau jiems pateikti informaciją mes naudojame pavyzdžiui „Ipadą"." (I4).

Tyrimu atskleisi edukacinių technologijų panaudojimo tikslai, orientuoti į mokytojo veiklą: pagerinti mokymąsi ir laikmečio „spaudimas“. Edukacinių technologijų taikymo tikslu įvardijamas ***mokinių mokymosi gerinimas***:

„<...> labai padeda mokytis. Ir vis tiek, kadangi tos technologijos dabar traukia visus ir visada tai tas juos skatina mokytis" (I6).

Pastebėtina, kad edukacinių technologijų taikymą implikuoja ir laikmetis. Informantai atkreipia dėmesį į tai, kad XXI amžiuje ypatingai svarbios technologijos, todėl nori nenori turi jas taikyti, nes jauti „***laikmečio spaudimą***“:

„Na kadangi XXI amžius ir visi sakykim raštingi, naujovės, naujos technologijos, tai dėl naujumo, žinių gausos, tai dėl žingeidumo vaikų." (I1);

„<...> visų pirma yra XXI amžius, kada be tų visų informacinių technologijų niekas neapsieis, tai dėl to ir taikom <...>." (I6).

Remiantis informantų nuomone galima teigti, kad dabartinis ugdymas neįsivaizduojamas be edukacinių technologijų, todėl jau ikimokykliniame ugdyme naudinga

ugdymo procese taikyti edukacines technologijas. Atsižvelgiant į išskirtas kategorijas ir subkategorijas bei apibendrinant informantų nuomones, kokiais tikslais jie taiko edukacines technologijas svarbiausia atkreipti dėmesį į tai, kad edukacinės technologijos sudomina vaikus, juos įtraukia į ugdymosi procesą, skatina ir padeda lengviau įsiminti informaciją, o pedagogams tai palengvina darbą: patogiau pasiruošti pamokai, užsiėmimui, greičiau pavyksta rasti informaciją.

Edukacinės technologijos gali būti taikomos per skirtingas veiklas. Tiriamųjų buvo klausiama, kokių veiklų metu jie taiko edukacines technologijas, informantai išskyrė šias pagrindines: ryto ratas, pratybos, grupinė veikla, miego metas, tai patvirtina informantų teiginiai iš kurių buvo išskirtos trys pagrindinės kategorijos: ugdymo, mokymosi, komunikacinės veiklos, bei subkategorijos, kurios apibrėžia konkrečias veiklas. (4 lentelė).

4 lentelė. **Edukacinių technologijų taikymas per veiklas**

Kategorija	**Subkategorija**	**Patvirtinantys teiginiai**
Ugdymo veiklos	Ryto rato metu	„*Būtent ugdymosi metu, ryto rato metu sakykim*" (I1); „*<...>dažniausiai ugdymo procesas vyksta ryto rato metu. Tai pagal tema rodome tam tikrus paveikslėlius arba tam tikrą video medžiagą per planšetinį kompiuterį ar naudojamės kartais išmaniuoju telefonu*." (I2); „*Tai dažnai ryto rato metu taikome edukacines technologijas*" (I3); „*<...> dažniausiai per ryto ratą, kuris vyksta anksti ryte*" (I4);
	Miego metu	„*<...> mes dar leidžiame kažkokias daineles jiems, kad nusiramintų, per miego metą visą laiką leidžiame muziką*" (I5); „*<...> prieš miegą vaikams gali ten įjungti pasaką arba lopšines miegant.*" (I6).
	Laisvalaikio metu	*„Šiaip dar žaidimo metu <...>, per laisvą žaidimo metą " (I5);*
Mokymosi veiklos	Pratybų metu	„*Pratybų metu. Kai yra užduotėlės yra taikomos ne tik pratybų sąsiuviniuose, bet ir per planšetę*." (I1); „*<...> pamokėlių metu kai stengiamės įsisavinti naują medžiagą arba kokios nors pamokėlės užbaigimo priemonė tai būna, pavyzdžiui, kad įtvirtinti gautą informaciją.*" (I3);
Komunikacinės veiklos	Grupinių užsiėmimų metu	„*Perduoti žinutę draugams, pas mus yra tokia sistema, kad jeigu kažkas iš vaikų suserga, mes turime grįžtamąjį ryšį tam vaikui perduoti. Tai vadinasi mes visi kartu kažką tai sugalvojame ar nusifotografuojame, ar nufilmuojame tam, kad draugas mūsų neužmirštų ir žinotų, kad mes visi jo pasiilgom*." (I5). *„Sakykim vyksta grupinė veikla, grupėje darbelis kažkoks ir darbelių metu taikome edukacines technologijas." (I1);*

Taigi informantų atsakymai rodo, kad iš tikrųjų edukacines technologijas galima panaudoti labai įvairiose veiklose, jos taikomos vykstant ugdymo procesui, žaidimo laiku, netgi miego metu. Darytina išvada, kad edukacinės technologijos labai įvairiapusiškos ir jas panaudoti galima visose ugdomosiose veiklose.

Kaip jau minėta teorinėje darbo dalyje edukacines technologijos daro teigiamą įtaką vaiko ugdymuisi, todėl atliekant tyrimą aiškintasi kokios pasiekimų sritys lavinamos taikant edukacines technologijas ugdymosi procese. Informantų atsakymai išanalizuoti remiantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2014), išskirta kategorija - ugdymosi pasiekimų sritys ir 7 subkategorijos, kurios pateikiamos 5 lentelėje.

5 lentelė. **Ugdymosi pasiekimų sričių lavinimas taikant edukacines technologijas.**

Kategorija	**Subkategorija**	**Patvirtinantys teiginiai**
Ugdymosi pasiekimų sritys	Mokėjimas mokytis	*„<...> gebėjimui mąstyti<...>"* (I1)*;* *„<...> labai gerai vaikai įsimena vaizdinius, jiems lengviau yra išmokti visus šituos dalykus: ir raides, ir skaičius, ir spalvas, ir sakykim žmones, įvardinti jų profesijas*." (I1); *„Ugdome vaikų dėmesingumą*" (I3); *„<...> lavinti dėmesio koncentraciją <...>*" (I4);
	Fizinis aktyvumas	*„<...> smulkiosios motorikos - spaudimui, spaudinėjimui klavišų <...>"* (I3); *„<...> stambiajai motorikai, smulkiajai motorikai, nes yra įvairūs žaidimai kurie reikalauja sujungti, pabrėžti, suvedžioti*" (I5);
	Savivoka ir savigarba	*„<...> gebėjimą detalizuoti, pasakoti, atpasakoti veiklą*." (I3); *„<...> suvokimui loginiai žaidimai<...>* "(I5).
	Emocijų suvokimas ir raiška	*„<...> laviname jų patį emocinį gebėjimą, nes jie daugiau stengiasi emocijas išreikšti, kažką matydami <...>"* (I3); *„<...> visoms emocijoms padeda <...>*" (I6).
	Sakytinė kalba	*„<...> kalbos mokymosi <...>*" (I5); *„<...> kalbai padeda, nes jie kai girdi atkartoja tuos sudėtingus sakinius visokius ir panašiai*." (I6).
	Iniciatyvumas	*„<...> vaikai dirbdami ir atlikdami tokias užduotėles geba savarankiškai mąstyti, daryti darbus, skaičiuoti, rašyti*" (I1); *„Pirmiausia savarankiškumui <...>* " (I5);„ *<...> mokome dirbti individualiai <...>"* (I3);
	Santykiai su bendraamžiais	*„<...> dirbti vienas su kitu vaikai mokosi*." (I2); *„<...> skatiname vaikus dirbti grupėmis <...>"* (I3); *„Na jeigu du vaikai dirba prie „Ipado" irgi skatina bendradarbiavimą ir susitarimą."* (I6).

Informantai 5 lentelėje išskiria tobulinamas vaiko ugdymo pasiekimų sritis taikant edukacines technologijas. Jos siejasi su teorinėje darbo dalyje minėtomis D. T. Dodge ir kiti. (2007) išskirtomis 4 svarbiausias vaiko raidos sritimis- socialine ir emocine, fizine, pažinimo, kalbos. Remiantis tyrimo rezultatais edukacinės technologijos lavina socialinės ir emocinės raidos srities šiuos vaiko gebėjimus: emocionalumą, individualų darbą, savarankiškumą, bendradarbiavimą. Svarbu pastebėti, kad lengviausia formuoti ir puoselėti vaikų socialinius ir emocinius įgūdžius tuomet, kai jie dar maži.

Informantai teigė, kad edukacinių technologijų taikymas ugdymosi procese tobulina smulkiosios bei stambiosios motorikos gebėjimus, jie priklauso fizinei raidos sričiai. Iš tikrųjų vaikai spaudinėdami rankomis, pirštais kompiuterio klavišus, planšetinio kompiuterio, telefono sensomotorinį ekraną lavina motorinius gebėjimus. Pažinimo raidos sritys, kurias lavina edukacinės technologijos: mąstymas, atmintis, dėmesingumas, suvokimas. Pažinimo raida atspindi intelekto veikimo principus. Ji apima tai, kaip vaikai mąsto, suvokia pasaulį ir pritaiko tai ką išmoksta. Šią sritį labai svarbu lavinti skirtingais metodais, o edukacinės technologijos tam turi dideles galimybes, nes yra didelė žaidimų, programėlių, veiklų įvairovė.

Pasak informantų kalbos lavinimas, dar viena svarbi raidos sritis, kurią tobulinti padeda edukacinės technologijos. Taigi darytina išvada, kad edukacinių technologijų taikymas ikimokykliniame ugdyme padeda lavinti vaiko gebėjimus bei tobulina visas svarbiausias vaiko raidos sritis -socialinę ir emocinę, fizinę, pažinimo, kalbos. Edukacinių technologijų taikymas ypatingai prisideda prie vaiko ugdymosi pasiekimų, kurie pateikti Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų apraše (2014), lavinimo bei tobulinimo.

Aptariant tyrimo rezultatus jau minėta, kad edukacinės technologijos ypatingai sudomina vaikus, didina jų aktyvumą, žingeidumą. Tyrimu atskleista kurios edukacinės technologijų priemonės labiausiai įtraukia vaikus į ugdymo procesą – tai planšetiniai kompiuteriai. Tiriamieji vieningai kalbėjo apie ***planšetinius kompiuterius***:

„*<...> planšetės, dėl to kad didesnis ekranas, geriau viskas matosi, viskas geriau paliečiama, paspaudžiama lengvai <...>*“. (I1);

„*Tai labiausiai įtraukia planšetai, kadangi vaikai gali juos pačiupinėti, paliesti, ten tas sensomotorinis ekranas juos traukia, žavi, jie gali patys reikšti save, patys pasirinkti ką įjungti, tuo jie sužavėti būna*.“ (I3);

„ *<...> kai muziką lydi ir vaizdas jie daug labiau susidomi, ypač tokie maži vaikai su kuriais aš dirbu <...>*“. (I4).

Visi informantai teigė, kad tai planšetiniai kompiuteriai labiausiai įtraukia ugdytinius, nes jie įdomūs, patrauklūs, juos galima liesti, jais patogu ir lengva naudotis.

Mokslininkai (Selimović, Blatnik, Mujezinović, Bublić, 2014) teigia, kad dauguma ikimokyklinio amžiaus vaikų turi būtinus įgūdžius naudoti kompiuterius, mobiliuosius telefonus ir planšetinius kompiuterius.

Atlikus tyrimą išsiaiškinta, kad ikimokyklinio amžiaus vaikams sekasi naudotis technologijomis ugdymosi procese, informantai teigė, kad ugdytiniams labai patinka kai jos įtrauktos į veiklas:

„*Oi, vaikams tai labai patinka. <...> Bet vaikai kai pasakom, kad paimkime planšetes, susėskime, pažiūrėkime tai vaikai žinokit šypsenos iki ausų, vaikai: ,,gerai, gerai", ,,norim, norim,", labai patenkinti, labai kaip pasakyti...*" (I1);

„*Tai vaikams labai patinka. Turbūt čia, man atrodo, kiekvienam vaikui patinka šiuolaikinės technologijos, yra labai artimos.* (I2);

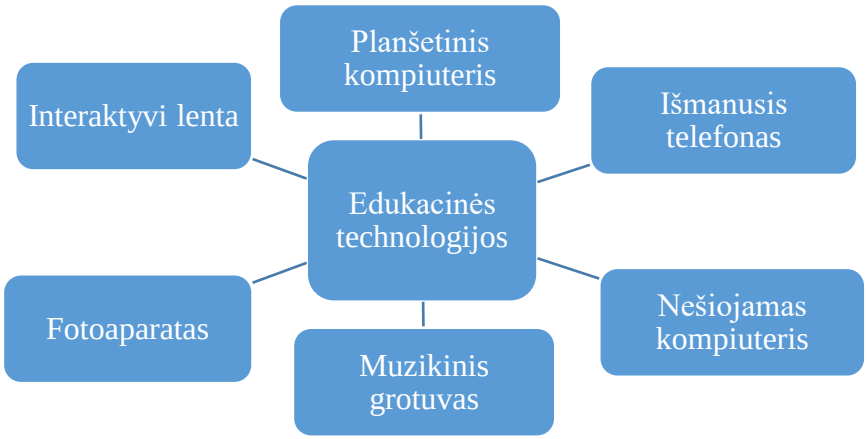
„<...> *vaikam tai labai patinka* (I3);

„*Labai patinka, jie įsitraukia, jie klausosi, dainuoja kartu <...>.*" (I4);

„*Jiems labai patinka, nors iš tikrųjų mano tai dar mažesni vaikai truputėli tai jiem dar nelabai aktualu iš tikrųjų, bet va vyresniems tai jie labai nori ir susiranda net porą : ,,Tu dabar čia žaisk, o aš stebėsiu", tai jie irgi taip susitaria, bendradarbiauja <...>.*"(I6).

Remiantis informantų išsakyta nuomone darytina išvada, kad edukacinės technologijos ugdymosi procese ypatingai patrauklios, ikimokyklinio amžiaus vaikams suteikia teigiamų emocijų. Ikimokyklinukams naudojimasis planšete ar kitu prietaisu suteikia džiaugsmo, noro dalyvauti užsiėmimuose, leidžia bendrauti ir bendradarbiauti su pedagogais bei bendraamžiais, o svarbiausia žaidimo pagalba motyvuoja, leidžia sėkmingai dalyvauti ugdymosi procese, išmokti įvairius dalykus, įsiminti informaciją.

Tyrimo rezultatai rodo, kokias edukacines technologijas informantai taiko ugdymosi procese (4 pav.).

4 pav. Edukacinės technologijos taikomos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje

Tyrimo rezultatai rodo, kad pedagogai ***taiko įvairias edukacines technologijas*** ugdymosi procese:

„<...> *taikome planšetes, kartais telefonus* <...>.“ (I1);

„ *Tai kompiuteriai* <...>*“* (I3);

„<...> *naudojamės kartais išmaniuoju telefonu* <...>.“ (I2);

„<...> *naudojam interaktyvias lentas* <...>.“ (I5);

Pedagogai naudoja ir ***kitas technologijas***: muzikinius grotuvus ir fotoaparatus:

„<...> *mes kiekvieną savaitę taip pat juos mokome kaip naudotis fotoaparatu, kaip pažinti techniką, tai vat, pavyzdžiui, kad gamtos pažinimas yra prisilietimas prie to fotoaparato“* (I5);

„ <...> *per miegą leidžiam lopšines dažniausiai, o dar va vaikam patinka labai, kai jie atsikelia po miego ir kai mes užleidžiam muzikytės jiems patinkančios*“ (I6);

Interviu metu siekiama išsiaiškinti kurios edukacinės technologijos labiausiai priimtinos patiems pedagogams bei kurias iš jų dažniausiai naudoja ugdymo procese. Visi informantai vieningai kalbėjo apie ***planšetinius kompiuterius*** ir jų privalumus:

„<...> *tai tam tikri daiktai su kuriais tu gali judėti laisvai visoje grupėje ir taikyti juos tam tikroje erdvėje* <...> *neesi pririštas prie tam tikros aplinkos gali tą planšetinį kompiuterį neštis ir į lauką jeigu esi sugalvojęs kažkokią ugdomąją veiklą. Galimybė fotografuoti yra, klausytis ir naudotis internetu tuo pačiu metu. Tai yra manau patogesnis variantas.“* (I2);

„„*Ipadas“, nes jį naudoju kiekvieną dieną, man priimtinas ir tas dydis jo, nei per didelis, nei per mažas, kaip koks telefonas...*“(I4);

„*Labiausiai patinka, labiausiai gelbsti tai tas ,,Ipadas“* <...>“ (I6).

Taigi tyrimo rezultatai rodo, kad planšetiniai kompiuteriai yra dažniausiai naudojami ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Planšetiniai kompiuteriai labiausiai mėgstami pedagogų, nes jais lengva, patogu naudotis, yra daug funkcijų galima greit surasti informaciją ir ją perteikti vaikams. Tai patvirtina mokslininkų M. Badr ir M. Alzannan (2015) tyrimo rezultatai, kad planšetiniai kompiuteriai gali labai pagerinti švietimo sistemos rezultatus.

Informantų buvo klausiama kaip jiems sekasi taikyti edukacines technologijas ugdymosi procese. Tiriamieji teigė, kad jiems sekasi puikiai:

„*Manau, kad puikiai, kadangi kompiuteriu ar planšetiniu kompiuteriu nėra naudotis taip sudėtinga.“* (I2);

„*Puikiai, šiaip neįsivaizduoju darbo be tų informacinių technologijų, nes kaip ir sakiau ,,Ipadas" viskam pagelbėja ir vaizdinę medžiagą perteikti vaikams ir paaiškinti sąvoką kažkokią, kurią sunku paaiškinti.*“(I6).

Kiti informantai taip pat sakė, kad edukacines technologijas jiems taikyti sekasi: „*Labai gerai*“(I4);

„*Gera*i“(I1).

Informantas išsakė savo nuomonę apie tai kaip jam sekasi taikyti technologijas : „*Na būna įvairių dienų. Aišku jeigu mes naudojame savo darbe tas technologijas vadinasi reikia didesnio pasiruošimo, reikia va paskirti savo laiką, kad turėtumei ilgiau laiko pasiruošti, bet visumoj tai yra vienas geriausių pasirinkimų vedant kažkokias tai veiklas.*“ (I5).

Taigi apibendrinant informantų nuomones, galima teigti, kad taikyti technologijas jiems sekasi gerai, nei vienas tiriamasis nepabrėžė, kad susiduria su dideliais sunkumais.

Informantų buvo klausiama kaip dažnai jie taiko edukacines technologijas ugdymo procese. Informantai taiko edukacines technologijas savo darbe kasdien:

„*Taikome jas kasdien, kai yra pratybos 3 kartus per savaitę <...> Taip jau sąžiningai analizuojami raidės, skaičiai, spalvos ir figūros Tai vat gaunasi kiekvieną dieną ir taip va 3 kartus mes jau konkrečiai sutelkiame dėmesį į būtent į tą darbą*.“ (I1);

„*Stengiuosi kiekvieną dieną, nes vaikams labai trūksta, na jiems labai reikia tos vaizdinės medžiagos arba klausimosi medžiagos ir visa tai iliustruoja apie tai ką mes kalbame <...>.*“ (I4); „*<...> kiekvieną dieną;* „*Realiai mes taikome kiekvieną dieną<...>.*“(I6).

Atsižvelgiant į tyrimo rezultatus svarbu pastebėti, kad vaikas su technologija per dieną praleidžia nuo 10 iki 20 min. Tai optimalus ir pakankamas laikas kurį gali vaikas praleisti su tam tikra technologija:

„*Na tai kaip ir minėjau taikome kiekvieną dieną ir manau sunku atsakyti kiek tiksliai, bet manau 15-20 minučių, ne ilgiau ir taikome išmaniuosius telefonus arba kompiuterius*.“(I2);

<...> Kiekvienas vaikais į savaitę gali turėti 20 minučių su ,,Ipadu", tada jeigu į dieną grubiai tariant kiekvienam vaikui tenka apie 10 min to pažinimo su technologija, buvimo kartu.“(I5).

Taigi, tiriamieji taiko edukacines technologijas kasdien ugdymo procese įgyvendinant skirtingas veiklas. Europos mokyklų tinklo (2012) atliktas tyrimas rodo, kad Lietuva yra tarp pirmaujančių šalių Europos Sąjungoje pagal IKT naudojimą ugdyme. Taigi, technologijos ugdyme užima svabia vietą ir taikomos vis daugiau bei dažniau ugdymosi procese.

Edukacinės technologijos reikšmingos ugdyme, todėl tiriamųjų buvo prašoma apibrėžti kokia jų nauda ugdymosi procese. Pagal interviu atsakymus išskirtos dvi kategorijos: nauda pedagogui ir nauda vaikui, joms priskirtos subkategorijos (6 lentelė).

6 lentelė. **Edukacinių technologijų nauda**

Kategorija	**Subkategorija**	**Patvirtinantys teiginiai**
Nauda pedagogui	Profesinis tobulėjimas	„*Būtent pedagogui suteikia profesinį tobulėjimą <...>*.“ (I1); „*Tai praturtina, leidžia pačiam pedagogui tobulėti, ieškoti įvairiausios medžiagos, kurią pasitelkiant parodyti vaikams*.“ (I2); „*Nu tu turi kiekviena dieną ieškoti informacijos ir tu irgi mokaisi, mokaisi kaip ieškoti informacijos, nes internetas yra labai platus ir didelis ir tu turi žinoti kaip surasti tam tikrą informaciją kurią nori pritaikyti ir pateikti vaikams*.“ (I4).
	Palengvina darbą	„*<...> daugiau būdų surandam kaip užimti tuos vaikus, kaip sudominti tuos vaikus <...>*.“ (I1); „*Na tai aš manau visų pirma, kad pedagogui palengvina ugdymosi procesą, kad jis tampa daug įvairesnis, ne toks nuobodus*.“ (I2); „*Tai pats pedagogas laisviau gali gauti visą reikiamą informaciją <...>*.“ (I3); „*Iš tikrųjų palengvina pedagogų darbą*.“ (I5); „*Lengvina darbą*.“ (I6).
Nauda vaikui	Skatina smalsumą/ sudomina	„*Tai skatina, manau, vaikų smalsumą <...>*.“ (I2); „*Tai yra puiki priemonė sudominti vaikus, jie tampa daug aktyvesni, labiau susidomi medžiaga <...>*.“ (I3); „*<...> tai yra jiems įdomu ir smagu, tai nebūna nuobodi pamoka, kai taikai interaktyvias priemones*.“ (I4).
	Motyvuoja	„*Jie* geriau *įsitraukia, negu reikėtų tarkim, geriau sudalyvauja toje veikloje kur jie pasižiūri ir gali patys analizuoti <...>*.“(I5); *„Tai jie labai įsitraukia į tai, jie yra motyvuoti stengtis, sužinoti daugiau.*“ (I2);
	Saviraiška	„*<...> tai yra puiki galimybė vaikams pasireikšti patiems ir ilgiau išlaikyti jų dėmesį sukauptą.* “ (I3);
	Įsimena informaciją	*„Jie sugeba ir papramogauti, jiems smagu ir jie tuo pačiu, ir dirba, ir pramogauja, ir greičiau įsimena medžiagą*.“ (I3); „*<...> geriau įsimena informaciją, daugiau sužino <...>*“ (I4); „*Jie greičiau įsimena informaciją, kadangi patiem vaikam dabar yra daug įdomiau pačiam tyrinėti tą supančią aplinką. Tai per žaidimus edukacinius esančius. Kai mes paruošiam pagal tą tematiką jie geriau įsimena*.“ (I5).
	Greita informacijos paieška	„*<...> didelė nauda tai, kad vaikai gali greitai čia ir dabar sužinoti jam smalsų dalyką*.“ (I2)

Atsižvelgiant į 6 lentelėje pateiktus duomenis galima teigti, kad edukacinių technologijų taikymo nauda ugdymo procese yra ir vaikui, ir pedagogui. Pastarajam technologijos palengvina ugdymosi procesą ir pasiruošimą jam. Taip pat leidžia tobulėti profesinėje srityje, nes reikia mokytis kaip pritaikyti, naudoti technologijas. Informantas

atskleidžia dar vieną naudingą faktorių pedagogui, jis teigia, kad internetas atveria daug galimybių: „*Tai yra medžiaga gali būti labai įvairi, prieinama, ne tik iš Lietuvos tinklapių, bet ir iš kitų tinklapių gali pasidomėti ką veikia kiti pedagogai, kitų šalių, pasinaudoti jų patirtim*.“ (I2).

Remiantis 6 lentelėje pateiktais duomenimis galima teigi, kad nauda vaikui yra didesnė nei pedagogui, tai patvirtina informantų teiginiai. Informantų kalba apie tai, kad edukacinės technologijos sudomina vaikus, skatina jų saviraišką, padeda įsiminti informaciją, leidžia greitai surasti dominančią informaciją. Pažymima, kad edukacinės technologijos įtraukia ir motyvuoja ugdytinius mokytis, bei dalyvauti ugdymosi procese. Šie rezultatai sutampa su B. Vitytės (2016) tyrimo rezultatais. Mokslininkės teigimu skaitmeninius žaidimus taikant kaip motyvuojamąją priemonę pakanka ir kelių minučių sužadinimui, nuteikimui ar įkvėpimui numatytai veiklai. J. Al-Ammary (2013) tyrimo rezultatai taip pat rodo, kad edukacinės technologijos motyvuoja labiau įsitraukti į mokymosi veiklą, kurioje ugdytiniai tampa aktyvesni ir labiau domisi mokymusi. Vadinasi edukacinės technologijos ypatingai naudingos siekiant paskatinti vaikus dalyvauti veikloje.

Svarbi informanto nuomonė, kad edukacinių technologijų taikymas ***naudingas***:
„*Naudingas aš manu dėl to, kad lengviau jiem gali būti mokytis, nes mes negalim taip dažnai ten kiekvieną dieną vis to pačio juos mokyti, kalt, kalt, kalt kažką, o atsisėda per tas programėles ten išvien gi : neteisingai, neteisingai, teisingai, teisingai, teisingai. Tai toks dažnesnis gal kartojimas tų visų žinių.*“ (I6).

Panašią mintį išsako kitas informantas:
„*<...> kai tu pamatai tai ir išgirsti tai duoda visai kitokį pažinimo efektą vaikui. Tai manau yra tokia didelė nauda čia ir dabar vaikui pamatyti kaip iš tikrųjų vyksta tam tikri dalykai* <...>.“(I2).

Apibendrinant informantų nuomonę galima teigti, kad edukacinės technologijos skatina mokytis, padeda įsiminti, sudaro sąlygas vykti pažinimo procesui bet kuriuo metu. Tai patvirtina R. Kondratavičienės (2009) tyrimo duomenys, kad naudojant kompiuterines priemones mokymo procese formuojami įgūdžiai, vystoma orientacija, sudominami ugdytiniai ir ugdomas noras tobulėti, greičiau išmokstama nauja medžiaga. Al-Ammary, J. (2013) pritardamas teigia, kad edukacinės technologijos įgalina ugdytojus ir ugdytinius daryti pokyčius ugdyme ir tobulinti įgūdžių vystymąsi dvidešimt pirmajame amžiuje.

Tyrimu siekiama išsiaiškinti pedagogų patirtį taikant edukacines technologijas ugdymosi procese. Todėl informantų buvo prašoma papasakoti apie ugdomąjį užsiėmimą, kurį įgyvendino taikydami edukacines technologijas. Tyrimo rezultatai rodo, kad informantai

renkasi planšetinius kompiuterius ir jų pagalba, rodant nuotraukas, vaizdus, animacinius filmukus pateikia informaciją skirtingomis temomis:

„*tai tęsiu kelionių temą ir detaliau atpasakojant buvo pas mus tema Bremeno muzikantai. Tam, kad supažindinti vaikus kas tie Bremeno muzikantai mes naudojome ,,Ipadą". Labai patogu, nes galima, aišku jeigu yra internetas, greitai susirasti informaciją, kaip atrodo tie Bremeno muzikantai, muzika iš Bremeno muzikantų arba netgi animacinį filmuką ir visą tai iliustruoja ir padeda greičiau įsisavinti vaikams kokie yra tie personažai <...>*." (I4);

„*pratybų metu jau kaip pasakyti vaikai nelabai nori tų knygučių žiūrėti ir panašiai. Mes taikome būtent planšetę. Turime tokias užduotėles, kuomet irgi yra... Mmm... Sakykim yra raidynas ir vaikai renka žodžius kryžiažodžio forma, sudėlioja tuos žodžius, jungia, taip pat ir skaičiuoja. Tai taip mes laviname skaičiavimo gebėjimus ir loginį mąstymą ir raides mokomės.“* (I1).

Informantas dalinasi patirtimi, kaip skatinamas mokymasis edukacinių technologijų pagalba tinkamai paskirstant laiką kiekvienam vaikui naudotis planšetiniu kompiuteriu:

„*<...> aš pakalbėsiu apie tą ,,Ipado" centrą. Tai tas ,,Ipado" centras yra na aišku jis nėra privalomas, vaikai jeigu patys sugalvoja tai ateina pas mokytoją ir pasiprašo, kad noriu su ,,Ipadu". Na ir tada mes pažymime pliusiuką, kad šią savaitę tas vaikas išnaudojo savo 20 minučių ir mes nuimame laiką ir tas 20 minučių jie žaidžia tuos žaidimus. Tie žaidimai kaip ir sakiau: matematiniai veiksmai, skaičiukai, raidelės, dėlionės labai irgi gerai.“* (I6).

Informantai ugdomuosiuose užsiėmimuose taiko ne vien edukacines technologijas, o jas sujungia kartu su tradiciniais metodais:

„*Gerai, pavyzdžiui praeitą savaitę mes kalbėjome apie atogrąžų miškus. Eee... Mes pirmiausia su vaikais aptarėme kas tai yra, žemėlapyje pasižiūrėjome kur juos galime atrasti ir tuomet jau pasitelkę, pasinaudoję su ,,Ipadu" ir kompiuteriu žiūrėjome grynai tam tikrų regionų: Pietų Amerikos, Afrikos ir Azijos regionų nuotraukas, o per kompiuterį iškarto leidom pasižiūrėti vaizdus, kaip tai atrodo gyvai ir bandėme analizuoti kuo skiriasi sakykim Lietuvoj miškas ir kuo skiriasi Atogrąžų miškas*." (I5);

„*Kai naudoji ,,Ipadą" tas yra labai patogu, daug patogiau nei magnetofonas, nes tu ,,Ipade" greitai susirandi tarkim ,,Youtube" tą dainą ir tiesiog duodi paklausyti vaikams arba netgi parodai ir tai juos labai sudomindavo arba netgi paskatindavo klausytis tam tikros informacijos, kurios galbūt būdavo sudėtingiau klausytis, bet jeigu pažadėdavai, kad ryto rato gale klausysime Bremeno muzikantų dainą tas juos labai motyvuodavo ir būdavo, kaip apdovanojimas ir jie stengdavosi ir klausydavosi ir atsakydavo į klausimus*." (I4).

Tyrimas atskleidė, kad pedagogai edukacines technologijas naudoja vaikų higienos žinioms ir įgūdžiams įtvirtinti:

„*Tai visai neseniai su vaikai kalbėjome apie higieną, turėjome higienos temą ir mokėme vaikus kaip tinkamai valyti dantukus. Tam naudojomės internetu ir ten radome labai vaizdžią video medžiagą, kuri mokina vaikus valytis dantukus. Ten joje pavaizduota tam tikri personažai, yra linksma muzika, kuri sukuria vaikams stipresnį efektą, tai kaip ir užkrečia vaikus labiau rūpintis savo dantimis. Padarė didesnį efektą vaikams tai ir jie labai noriai pradėjo tuos dantukus valyti ir net paprašydavo ryte kai valydavome dantis tos dainelės, tai manau, kad sustiprina vaikų norą įgyti tam tikrą įgūdį, gali padėti*." (I2);

„*Pavyzdžiui, mes kalbėjome tema bakterijos, higiena, sveikata, tai po kiekvieno užsiėmimo pateikę vaikams medžiagą mes duodavome tam tikros medžiagos pažiūrėti per kompiuterį arba planšetę. Tai jie žiūrėdavo filmukus, jie gaudavo instruktažą, kaip galima taisyklingai valytis dantis, plautis rankas. Matė vaizdines priemones kaip atrodo bakterijos, kaip atrodo jų plitimas, kaip atrodo gyvūnai, kaip atrodo įvairiausi mikrobai, kurie veisiasi organizme. Tai vat tokia vaizdinė priemonė buvo medžiagos įtvirtinimui.*" (I3).

Apibendrinant galima teigti, kad informantai dažniausiai naudoja edukacines technologijas ugdymo(si) procese pateikdami vaikams naują medžiagą, įsisavinant žinias, aptariant ką išmoko. Taigi ikimokykliniame ugdyme edukacinės technologijos taikomos mokomosios temos įvade, dėstyme bei apibendrinime. Tyrimo rezultatai rodo, kad užsiėmimų metu gali būti taikomos edukacinės technologijos ir tradiciniai ugdymo metodai, tačiau M. Badr ir M. Alzannan (2015) atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad naudojant planšetinius kompiuterius ugdyme akademiniai vaikų pasiekimai darželyje yra geresni, palyginti su tais vaikais kurie mokosi tradiciniais metodais. Taigi, remiantis tyrimo rezultatais pabrėžiama, kad edukacinės technologijos padeda lavinti vaiko įgūdžius bei motyvuoja mokytis, įsiminti, skatina dalyvauti ugdymosi procese, taigi būtina į tradicinį ugdymą įtraukti technologijas, siekiant geresnių ugdymosi rezultatų.

Žinoma ugdymo procesas gali vykti ir netaikant edukacinių technologijų. Siekiant išsiaiškinti, kokie yra ugdymo proceso skirtumai taikant ir netaikant edukacines technologijas buvo apklausti tiriamieji, jų atsakymai priklauso 2 kategorijoms – taikomos technologijos ir netaikomos technologijos, jos padalintos į subkategorijas, jas patvirtinantys teiginiai pateikti 7 lentelėje.

Informantai teigia, kad edukacinių technologijų taikymas ugdymosi procese teigiamai įtakoja mokymąsi, sudomina vaikus, padeda įsiminti. Nenaudojant technologijų ugdymo procese vaikams pasidaro sunkiau įsiminti, ugdomoji veikla tampa ne tokia įdomi.

7 lentelė. **Ugdymo proceso skirtumai taikant ir netaikant edukacines technologijas**

Kategorija	**Subkategorija**	**Patvirtinantys teiginiai**
Taikomos technologijos	Įtakoja mokymąsi	„<...> *noras didėja dirbti, tobulėti, mokytis, kažko išmokti* <...>.“ (I1); „*Vaikams labai padeda mokymuisi* <...>.“ (I6);
	Sudomina	„*Pats pagrindinis gal sakyčiau skirtumas, kad sakykim kai taikom vaikai domisi tuo, daro, prisimena* <...>.“ (I1); „*Būtent sudomina juos, tos planšetės, naujos edukacinės technologijos* <...>.“ (I1); „*Manau kai taikai, tai labiau sudomina vaikus ir tu gali ilgiau išlaikyti jų dėmesį* <...>.“ (I4); „<...> *vaikams įdomiau klausyti pasakojimų kai jie dar kažką mato*.“ (I6).
	Padeda įsiminti	„<...> *kai tu rodai per edukacines technologijas medžiagą tai joje yra vaizdas, garsas. Vaikai per tai labiau įsisavina medžiagą* <...>.“ (I2); „<...> *vaikai daug geriau įsimena tuomet visą medžiagą pateiktą, nes jie gauna vizualinį vaizdą*.“ (I3);
Netaikomos technologijos	Neįsimena	„<...> *kai netaikai tai vaikams galbūt reikėtų daugiau kartoti tą pačią medžiagą, o sausa teorija dažniausiai vaikus pasiekia po kelių kartų ir neįsirašo į tą ilgalaikę atmintį, tiesiog vaikai greičiau pamiršta nei kai pamato ar išgirsta.* “ (I2); „*Kai netaikome tai tu neesi įsitikinęs ar tai ką tu norėjai pasakyti ar perteikti tiek yra įsisąmoninta ar tu atvėrei ten tas duris ir įdėjai tą medžiagą*.“ (I5). „*Mes net darėme eksperimentą: neduodavom nei kompiuterių nei „Ipadų", daugiau kalbėjom, organizavom kažkokias mini veiklas ryto rato metu tai jie kažkaip tai prasčiau įsimena tuos dalykus*.“ (I5).
	Nuobodu	„<...> *būna dienų kai nėra interneto ir nepateiki informacijos vaikams per „Ipadą" ir tarkim atsineši ten kokią tik knygą ir jiems greičiau atsibosta klausytis, ypač kai tokie maži vaikai tarp 2 - 3 metų*.“ (I4)

Vis dėl to, reikia pažymėti, kad vienas informantas sutinka, jog technologijos palengvina darbą, bet ugdymas gali būti įdomus ir su technologijomis ir be jų:

„*Iš tikrųjų ugdymo procesas gali būti įdomus tiek taikant, tiek netaikant edukacinių technologijų, edukacinės technologijos žymiai palengvina visą darbą*.“ (I3).

Apibendrinant galima teigti, kad ugdymosi procesas skiriasi taikant edukacines technologijas ir netaikant. Remiantis informantų nuomone ugdymosi procesas, kuriame taikomos edukacinės technologijos turi daugiau teigiamo poveikio vaiko ugdymuisi, nei ugdymo procesas, kuriame netaikomos edukacinės technologijos. Tai patvirtina ir mokslininkų Selimović, S. ir kt. (2014) tyrimo rezultatai, kad taikant edukacines technologijos tinkamu būdu yra didelės galimybė pagerinti ugdymo procesą. Su tuo sutinka ir mokslininkai Cubelic, C., Larwin, K. H. (2014) teigdami, kad ikimokyklinio amžiaus vaikai

naudodamiesi planšetiniu kompiuteriu valdo jį matydami ir paliesdami, šis mokymosi būdas padeda formuoti gilesnį žinių supratimą.

Taikant edukacines technologijas ugdymosi procese pedagogai gali susidurti su tam tikromis problemomis, siekiant išsiaiškinti kokios jos yra, tiriamųjų buvo klausiama: kokių sunkumų kyla taikant edukacines technologijas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje? Pagal gautus atsakymus išskirta kategorija problemos ir trukdžiai bei 4 subkategorijos, kurias patvirtina informantų teiginiai (8 lentelė).

8 lentelė. **Edukacinių technologijų taikymo sunkumai**

Kategorija	**Subkategorija**	**Patvirtinantys teiginiai**
Problemos ir trukdžiai	Trūksta techninių priemonių	„*Nėra kiekvienam priskirta planšetė vaikui individualiai, tiesiog vaikai turi dalintis tom planšetėm, nu sakykim po du vaikus viena planšetė skiriama.* “ (I1); „*Tai problema didžiausia būtų ta, kad labai sunku gauti tas priemones, ne visada jos yra prieinamos <...>.* “ (I3). „*<...> trūksta finansavimo, kad įsigytumėme būtent interaktyviasias lentas.* “ (I1).
	Konfliktai dėl priemonių	„*<...> ne visada pasidalina, ne visada nori pasidalinti vaikai ir tiesiog nori, kad būtų jau jiem<...>*“ (I1); „*Tai būna sunku pasidalinti, todėl būna tenka per ugdomąją veiklą spręsti įvairius konfliktus vaikų, tuomet nutrūksta ta veikla, nes reikia išspręsti tam tikrus konfliktus kilusius tarp vaikų, kada pavyksta išspręsti tada vėl tęsi.* “ (I2); „*<...> kai vaikai nepasidalina turima technika, pavyzdžiui jiems sunku pasidalinti vienu planšetu grupėje, nes visi vienu metu nori žaisti arba visi vienu metu nori*“ (I3);
	Techniniai trukdžiai	„*Kartais dingsta internetas <...> ir negali sklandžiai pravesti ryto rato veiklos. Kartais būna, kad pamiršti įkrauti planšetinį kompiuterį, jisai išsikauna*.“ (I2); „*Dar viena problema - tai stringantis internetas. Dažnai jo nebūna arba stringa kažkokia programa. <...>*(I3); „*<...>dingsta internetas ir tada jau iš to ,,Ipado" nebėra jokios naudos, nes dažniausiai tu ten nesaugai informacijos, o interaktyviai, čia ir dabar ieškai ir jeigu dingsta internetas tai nebebūna prasmės naudoti ,,Ipado“*.“ (I4); „*<...> ateini į darbą ir tu žinai, kad ruošiesi parodyti ten vaikam ten tokį ir tokį video ir nėra interneto ir tada jau sėdi ir pasakoji*. “ (I5).
	Informacijos paieškos sunkumai	„*Sunkumas būna, kai nežinai kaip ir kur ieškoti tos informacijos, kokį raktinį žodį naudoti ar kokiuose duomenų bazėse ieškoti, nes visų pirma aišku ieškai per ,,www.google.lt", bet yra ir kitų puslapių kur galima ieškoti informacijos kurią būtent galima pritaikyti edukacinei veiklai.* “ (I4); „*<...>dažniausiai reikia ieškoti anglų kalba, o anglų kalba pas mus vaikai dar nelabai supranta, nors turi tas pamokėles. Tai va tu pasiruoši veiklai, bet visa veikla yra anglų kalba, vadinasi tu turi versti, tai galbūt trūkumas, kad galėtų būti daugiau lietuvių kalba.* “ (I5).

Atskleista, kad daugiausiai sunkumų sukelia techniniai trukdžiai, kai prietaiso baterija išsikrauna, dingsta internetas, tačiau pedagogai tuomet stengiasi šią problemą kuo greičiau išspręsti. Bandoma išsisukti ir išsiversti be technologijų, į pagalbą pasitelkiami tradiciniai ugdymo metodai arba naudojami asmeniniai pritaisai. Svarbu pastebėti, kad informantai įvardija mokomosios medžiagos ieškojimo sunkumus, kai neaišku, kur ieškoti informacijos arba informacija pateikta anglų kalba. Tai apsunkina darbą, pasiruošimas ugdymosi procesui tampa ilgesnis Vadinasi, trūksta informacijos pasiruošti užsiėmimams lietuvių kalba, pedagogai turi daugiau darbo, nes reikia ruošiantis veiklai verstis informaciją iš anglų kalbos.

Reikia pažymėti, kad informantai nors ir turi savo įstaigose edukacinių technologijų, tačiau kai kurie tiriamieji išsakė nuomonę, kad reikėtų daugiau priemonių. Pedagogų teigimu, ikimokyklinio ugdymo įstaigose trūksta planšetinių kompiuterių, interaktyviųjų lentų. Dėl to kartais kyla konfliktai tarp vaikų, nes jie nepasidalina priemonėmis, pykstasi, kartais pradeda triukšmauti. Taigi remiantis informantų nuomone, pagrindiniai sunkumai su kuriais susiduria pedagogai yra: informacijos paieška, techniniai trukdžiai, konfliktai dėl priemonių, įrangos trūkumas. Pastaroji problema įžvelgiama ir B. Žygaitienė ir J. Sinkevičienės (2015) tyrime apie neformalų technologinį vaikų ugdymą, teigiama, kad trūksta technologinių priemonių bei finansavimo. Taigi apibendrinant tyrimo rezaltutatus galima teigti, kad Lietuvos švietimo įstaigose susiduriama su edukacinių technologijų trūkumo problema.

Pedagogams susidūrus su problemomis, sunkumais, trukžiais, tenka juos spręsti. Siekiant išsiaiškinti kaip sprendžiamos ugdymo procese kylančios problemos susijusios su edukacinėmis technologijomis buvo apklausti tiriamieji. Iš gautų atsakymų išskirta kategorija - problemų sprendimas, jai priskirtos 4 subkategorijos, jas patvirtinantys teiginiai pateikti 9 lentelėje.

9 lentelė. **Iškilusių problemų taikant edukacines technologijas sprendimo būdai**

Kategorija	**Subkategorija**	**Patvirtinantys teiginiai**
Problemų sprendimas	Bendradarbiaujant	„*Visi, tiek direktorė, tiek pavaduotoja, tiek kitos auklėtojos dalinamės savo informacija, savo trūkumais, kažkokiom problemom ir visi sąžiningai bandom spręsti tą problemą*.“ (I1); „*<...> žiūrint koks trukdis, jei tai yra technologinis, jeigu gebam ir turim galimybių išsisprendžia pats arba su kolege pasitariame, jeigu tai nepriklauso nuo mūsų tai visada galima kreiptis į vadovą ir jis visada noriai mums pagelbėja ir sprendžia*.“ (I2); „*Mes puikiai sutariame su kolegėm, esam puiki komanda ir jeigu kyla klausimų viena kitai galime pagelbėti, atsakyti ir padėti. Be to nemažai pagalbos sulaukiame iš mūsų administracijos darbuotojų, kurie visuomet noriai padeda, visuomet atbėga į pagalbą esant reikalui parūpina reikiamos įrangos, priemonių*.“ (I3); „*Tai visų pirmą visada patogu klausti kolegų kurie turi daugiau patirties ir į juos galima kreiptis, ir jie parodo, nukreipia<...>*.“ (I4); „*Dažniausiai ar padalinio vadovės, ar regiono vadovės mus apmoko kaip naudotis tam tikromis sistemomis, mes va dabar visai neseniai turėjome, įdiegė mum naują programą*.“ (I5).
	Mokymai	„*Norėtųsi galbūt tų ugdymosi metodų daugiau, dėl to, kad kaip pasakyti čia yra nauja, ne visiškai gerai apčiupinėti dalykai ir norėtųsi, kad galbūt pasakytų kuo įvairesnių metodų <...>*.“ (I1); „*<...>norėtųsi daugiau seminarų tarkim, pavyzdžiui, kaip būtų galima kurti individualiai, kaip tas programėles pritaikyti ugdymui, iš kur būtų galima gal rasti daugiau tokios informacijos. Taip pat gal būtų visai smagu darželyje interaktyviąją lentą ir jeigu ją kada nors įsigytume būtų žinoma noras ja naudotis, tai gal kokių seminarų kurie mokytų naudotis tokiomis lentomis.* “ (I2); „*Iš tikrųjų įdomu būtų sužinoti kokių dar yra ugdymo priemonių taikant įvairiausias technologijas, kokių dar yra galbūt kaip būna žaidimai, filmukai, galbūt yra kažkokių specializuotų tinklalapių apie tai <...>*.“(I3). „*Tai taip tikrai reikėtų tikrai mokymų kurie padėtų nukreipti kaip naudoti tas technologijas <...>*.“ (I4); „*Tai tie seminarai labai gerai būtų, nes kiekvieną dieną kažko naujo atsiranda tai yra ko pats neišmąstytum tokia pagalba visada gerai būtų*.“ (I6).
	Dalijimasis patirtimi	„*<...> pasidalinti patirtimi<...>*.“ (I1); „*<...> semtis patirties iš kolegų kurie ilgiau dirba su tuo <...>*.“ (I4);
	Specialisto pagalba	„*<...> dažniausiai techninės pagalbos prireikia iš žmonių gebančių taisyti ir remontuoti šią įrangą*.“ (I3); „*Aš manau reikėtų čia turėti specialistą, mūsų darželyje „X“, kad jisai galėtų sutvarkyti tas technologines problemas<...>*.“(I5).

Remiantis 9 lentelėje pateiktais informantų teiginiais galima teigti, kad pedagogai problemas susijusias su edukacinių technologijų taikymu sprendžia bendradarbiaudami. Tiriamieji atskleidė, kad stengiasi problemas išspręsti patys, bet jeigu jiems nepavyksta tuomet kreipiasi į kolegas, administraciją. Ten visada sulaukia pagalbos. Svarbu pastebėti, kad informantų teigimu problemas ypač padeda spręsti dalijimasis patirtimi su kitomis kolegomis. Tiriamieji atskleidė, kad jiems svarbūs mokymai ir seminarai, kurie leistų tobulėti, įgauti daugiau kompetencijų, kurios padėtų taikyti technologijas ugdymosi procese ir būtų kaip prevencinė priemonė, kurios dėka sunkumų būtų kuo mažiau. Taigi, apibendrinant tiriamųjų nuomonę, galima teigti, kad problemos sprendžiamos bendradarbiaujant, dalinantis patirtimi, kartais prireikia specialistų pagalbos. Informantai norėtų daugiau seminarų ir mokymų, kurie padėtų išvengti, įveikti kylančius sunkumus bei problemas.

IŠVADOS

1. Šiuolaikinis ikimokyklinis ugdymas remiasi į vaiką orientuota ugdymo strategija, grindžiama konstruktyvistine ugdymo teorija, kai siekiama, kad ugdytinis savarankiškai mokytųsi per patyrimus konstruotų ir perkonstruotų savo žinias. Siekiama sukurti ugdytiniui tinkamą ugdymosi aplinką, suteikti laisvę vaiko saviraiškai, mokymuisi per patirtį. Švietimas sietinas su atvira pokyčiams, dinamiška, mobilia, prisitaikančia ikimokyklinio ugdymo sistemos kaita. Labai svarbu ikimokyklinio amžiaus vaikui suteikti kokybišką ikimokyklinį ugdymą, nes jis skatina sėkmingą mokymąsi ir lemia geresnius vaiko pasiekimus mokykloje. Todėl įgyvendinant ugdymo programas privalu atsižvelgti į vaikų amžių, gebėjimus, poreikius ir pritaikyti tinkamus ugdymo metodus bei strategijas.

2. Edukacinės technologijos padeda vaikams pažinti pasaulį, gerina mokymosi pasiekimus bei rezultatus. Ugdytinius sudomina, įtraukia, motyvuoja mokytis ir dalyvauti ugdymosi procese. Ikimokyklinio amžiaus vaikai jau būna įvaldę nemažai naujausiųjų technologijų. Šiuolaikines informacines priemones ir technologijas skatinama vartoti visuose mokomojo proceso lygmenyse, mokant ir besimokant įvairių dalykų, todėl be edukacinių technologijų sunkiai įsivaizduojamas, bet koks ugdymo procesas. Taigi, darytina išvada, kad ikimokyklinis ugdymas ypatingai svarbus besiformuojančiai asmenybei ir neįsivaizduojamas be edukacinių technologijų taikymo ugdymosi procese.

3. Remiantis empirinio tyrimo rezultatais nustatyta, kad:

a. Pedagogai edukacines technologijas taiko siekdami sudominti ir įtraukti į ugdymo procesą ugdytinius, norėdami padėti įsisavinti ugdymo turinį. Edukacinės technologijos pedagogams palengvina darbą: patogiau pasiruošti pamokai, užsiėmimui, greičiau pavyksta rasti informaciją, taip pat tobulėjama profesinėje srityje.

b. Edukacinių technologijų taikymas sudomina vaikus, juos įtraukia į ugdymosi procesą, skatina jų saviraišką, padeda lengviau įsiminti informaciją bei leidžia greitai surasti dominančią, skatina mokytis, sudaro sąlygas vykti pažinimo procesui bet kuriuo metu.

c. Ikimokyklinio ugdymo pedagogai kaip mėgstamiausią ir dažniausiai naudojamą edukacinę technologiją įvardino planšetinius kompiuterius.

d. Taikydami edukacines technologijas pedagogai kartais susiduria su problemomis ir sunkumais: informacijos paieška, techniniai trukdžiai, įrangos trūkumas, konfliktai dėl priemonių. Problemos sprendžiamos individualiai arba bendradarbiaujant su kolegomis ar administracija.

REKOMENDACIJOS

Švietimo politikams:

1. Organizuoti pagalbą ir didinti finansavimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoms, skirtą įsigyti daugiau edukacinių technologijų priemonių.
2. Siekiant palengvinti ikimokyklinio ugdymo pedagogų dabą, taikant edukacines technologijas inicijuoti metodinių priemonių lietuvių kalba leidybą.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigoms:

1. Siekiant, kad pedagogai profesionaliau taikytų edukacines technologijas organizuoti mokymus bei seminarus.
2. Skatinti ir užtikrinti sąlygas pedagogams tobulinti edukacinių technologijų taikymo gebėjimus.
3. Visoms ikimokyklinio ugdymo įstaigoms integruoti edukacines technologijas į ugdymo procesą tam, kad vaikams ugdymas taptų patrauklesnis, kokybiškesnis ir motyvuotų mokytis.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogams:

1. Dalyvauti mokymuose ir seminaruose apie edukacinių technologijų taikymą ikimokykliniame ugdyme.
2. Dalintis informacija ir patirtimi su kitų mokyklų pedagogais, bei švietimo specialistais, skatinant edukacinių technologijų taikymą ikimokykliniame ugdyme.
3. Rengti metodines priemones apie edukacinių technologijų taikymą ikimokykliniame ugdyme ir dalintis jomis su kitais pedagogais.

LITERATŪROS SĄRAŠAS:

1. Ackermann, E. K. (2010). Constructivism(s): Shared roots, crossed paths, multiple legacies. *Constructionism*. Prieiga per internetą: http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.473.6201&rep=rep1&type=pdf
2. Al-Ammary, J. (2013). Educational Technology: A Way To Enhance Student Achievement At The University Of Bahrain. *The Online Journal of New Horizons in Education*, 55, (5). 248-257. Prieiga per internetą: http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042812039638
3. Augustinienė A., Burinskienė R., Kajokienė I. (2013) *Priešmokyklinio amžiaus vaikų kalbos įgūdžių ugdymas taikant edukacines technologijas*. Kaunas: Šviesa.
4. Badr, D., Alzannan, M. M. (2015). The Effect of Using Ipad on the Achievement of Children in Layla Kindergarten in Saudi Arabia. *IOSR Journal of Research & Method in Education*, 5 (1) . Prieiga per internetą: http://www.iosrjournals.org/iosr-jrme/papers/Vol-5%20Issue-1/Version-2/J05125865.pdf
5. Bartaševičius, R. (2012). Mokymosi aplinka XXI amžiuje. *Trumpa švietimo problemos analizė*, 7 (71). 1-8.
6. Bitinas, B. (2000). *Ugdymo filosofija*. Vilnius: Enciklopedija.
7. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, M. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija: vadovėlis vadybos ir administravimo studentams*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla – spaustuvė.
8. Brandišauskienė, A., Maslienė, D. (2014). Žaidimo situacijos apžvalga ikimokyklinio ugdymo institucijose. *Pedagogika*, 115, 3. 190–205.
9. Bruzgelevičienė, R. (2008). *Lietuvos švietimo kūrimas 1988–1997*. Vilnius: Sapnų sala.
10. Bruzgelevičienė, R., Žadeikaitė, L. (2008). Ugdymo paradigmų kaita XX–XXIa. sandūroje – unikalus Lietuvos švietimo istorijos reiškinys. *Pedagogika*, 89. 18-28.
11. Cross-Bystrom, A. (2010 rugpjūčio 22). What you need to know about Generation Z. *Imedia.* Prieiga per internertą: http://www.imediaconnection.com/content/27425.asp#mul tiview
12. Cubelic, C., Larwin, K. H. (2014). The Use of iPad Technology in the Kindergarten Classroom: A Quasi-Experimental Investigation of the Impact on Early Literacy Skills. *Comprehensive Journal of Educational Research*, 2 (4). 47-59. Prieiga per

internetą: http://www.knowledgebasepublishers.org/cjerpdf/2014/JAN/Cathleen%20and%20Karen.pdf

13. Čiužas, R.; Navickaitė, J. (2008). Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo kaita edukacinės paradigmos virsmo sąlygomis. *Pedagogika*, 9, 53–59.
14. Dagienė, V. (2003). Informacinių technologijų taikymo švietime konceptualusis pagrindimas. *Informacijos mokslai*. 25. Vilnius: VU leidykla.
15. Dagienė, V. (2007). *Informacinės mokymo technologijos*. Vilnius: Vilniaus universitetas.
16. Dagienė, V., Grigas, G., Jevsikova, T. (2008). *Enciklopedinis kompiuterijos žodynas*. Vilnius.
17. Dagmara, A., Šteinberga, L. (2011). Animation and education: using annimation in literature lessons. *Pedagogika*, 104. 109-114.
18. Daukilas, S., Vaišnorienė, D. (2007). Edukacinės technologijos. *Mokomoji knyga aukštųjų mokyklų studentams, magistrantams, profesijos pedagogams*. Kaunas.
19. Daukilas, S. (2002). Pedagoginių technologijų metodologija ir jų tyrimas žemės ūkio profilio ugdymo institucijose. *Mokslo darbai*, 56(9). Kaunas: Akademija.
20. Dodge, D. T., Colker, L. J., Heroman, C. (2007). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas*. Vilnius: Presvika.
21. Euridyce. (2009). *Ankstyvasis vaikų ugdymas ir rūpyba Europoje: socialinio ir kultūrinio nelygiateisiškumo problemų sprendimas*. Briuselis. 1-186. doi: 10.2797/36502
22. Eurydice. (2014). *Pagrindiniai duomenys apie ankstyvąjį ugdymą Europoje.* Briuselis. 1-204. doi:10.2797/38435.
23. Europos komisija. (2010). *Europa 2020 strategija*. Prieiga per internetą: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:LT:PDF
24. Europos komisija. (2011). Ankstyvasis ugdymas ir priežiūra. Kaip padėti mūsų vaikams kuo geriau pasirengt ateičiai. *Komisijos komunikatas*. Briuselis. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2011/LT/1-2011-66-LT-F1-1.Pdf
25. Europos Komisija. (2013). Atviresnis švietimas: visiems prieinamas novatoriškas mokymas(is) naudojantis naujomis technologijomis ir atviraisiais švietimo ištekliais. *Komisijos Komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos* ir *Socialinių Reikalų Komitetui* ir *Regionų Komitetui* ES. Prieiga per

internetą: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/IT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0086&from=LT

26. Europos mokyklų tinklas. (2012). *Mokyklų tyrimas: informacinės ir komunikacinės technologijos (IKT) švietime.* Prieiga per internetą:http://www.draugiskasinternetas.lt/repository/dokumentai/ataskaitos/MOKYKLU_TYRIMAS_IKT_svietime_Inforacija_apie_Lietuva_2012.pdf
27. Fridin, M. (2014). Storytelling by a kindergarten social assistive robot: A tool for constructive learning in preschool education. *Computers & Education*, 70. Prieiga per internetą: http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S036013151300225X
28. Gedvilienė G., Laužackas, R., Lileikienė, T., Mačianskienė, N., Sabaliauskas, T. , Sajienė, L., Stasiūnaitienė, E.. Teresevičienė, M., ir Tūtlys V. (2008). Ko reikia šiuolaikiniam mokytojui? *Aktualus mokytojų kvalifikacijos tobulinimo turinys: mokomoji knyga mokytojams.* Vilnius: Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacija.
29. Glebuvienė, V. S., Jonilienė, M., Monkevičienė, O., Montvilaitė, S., Stankevičienė, K., Tarasonienė, A. L. (2009). Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas: programos ir vaikų gyvenimo organizavimas. *Pedagogika*, 95, 167-173.
30. Goswami, Ch. (2014). *Role of Technology in Indian, Education.* doi: 10.7763/IPEDR
31. Grudžinskytė, A., Norvilienė, A., Grudžinskienė V. (2009). 5–6 metų vaikų kūrybiškumas: pedagogų ir tėvų požiūris. *Pedagogika*, 96. 95-102.
32. Gudžinskienė, V. (2006). Kritinio mąstymo įvairios interpretacijos ir jų analizė. *Pedagogika*, 81. 107-114.
33. Gudžinskienė, V. (2011). Konstruktyvizmo ištakos Lietuvoje ugdant socialinius įgūdžius. *Pedagogika*, 103.
34. Hargreaves, A. (2008). *Mokymasis žinių visuomenėje: Švietimas nesaugumo amžiuje*. Vilnius: Homo liber.
35. Hlynka D., Jacobsen, M. (2009). What is educational technology, anyway?A commentary on the new AECT definition of the field. *Canadian Journal of learning and technology. Technology*, 35(2). Prieiga per internetą: https://www.cjlt.ca/index.php/ cjlt/article/view/ 26395/19577
36. Hsin, Ch-T., Li, M-Ch., Tsai, Ch-Ch. (2014). The Influence of Young Children's Use of Technology on Their Learning: A Review. *Educational Technology & Society*, 17 (4). Prieiga per internetą: http://www.ifets.info/journals/17_4/6.pdf

37. Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo turinio programų dermės: tyrimo ataskaita. (2012). Prieiga per internetą: http://www.ikimokyklinis.lt/uploads/files/dir574/dir28/dir1/15_0.php

38. Indrašienė, V., Dromantienė, L., Pange, J., ir Bielskytė – Simanavičienė E. (2015). The main aspects of the application of educational technologies in the study process. *A journal of research in education and training University of Ioannina publications*, 8, 39-55.

39. Indrašienė, V., Merfeldaitė, O. (2011). Inovacijoms palankios mokyklos aplinkos kūrimo prielaidos Utenos savivaldybėje. *Pedagogika*, 102. 74-80.

40. Indrašienė, V., Merfeldaitė, O., Railienė, A, ir Jegelevičienė, V. (2015). Experience in using information communication technology during lessons in general education schools. *The new educational review*, 40 (2), 97-108.

41. Indrašienė, V., Penkauskienė, D., Suboč, V., Matonytė, A. (2010). *Kritinio mąstymo ugdymo principų integravimas į Lietuvos bendrojo ugdymo sistemą* . Prieiga per internetą: http://www.sdcentras.lt/pr_ctp/tyrimas.pdf

42. Indrašienė, V., Suboč, V., ir Penkauskienė, D. (2012). Teachers‘ attitude toward the development of critical thinking during lessons. *EIIC 2012 : proceedings in electronic international conference*, 1(1), 434-438. Prieiga per internetą: http://www.eiic.cz/archive/?vid=1&aid=3&kid=20101-35&q=f1

43. Indrašienė, V., ir Žibėnienė, G. (2014). *Pasiekimų vertinimas ir įsivertinimas: vadovėlis.* Vilnius : Mykolo Romerio universitetas.

44. Jucevičienė, P., Brazdeikis. V. (*2003).* Pedagogo IKT kompetencijos dinamiškos struktūros pagrindimas. *Socialiniai mokslai*, 2 (39), 70-81.

45. Juodaitytė, A. (2002). *Socializacija ir ugdymas vaikystėje.* Vilnius : Petro ofsetas.

46. Kalvaitis, A. (2011). *Su vadovėliu siejamų mokymo priemonių naudojimas bendrojo ugdymo mokyklos pamokoje*. Vilnius: Ugdymo plėtotės centras.

47. Kardelis, K. (2007). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai : Lucilijus

48. Kondratavičienė, R. (2009). Būsimų pedagogų nuomonė apie informacinių technologijų taikymą pradiniame ugdyme. *Mokslo taikomieji tyrimai Lietuvos kolegijose*, 6. 66-73.

49. Kubicki, S., Lebrun, Y., Lepreux S., Adam E., Kolski, C., Mandiau, R. (2013). *Simulation in contexts involving an interactive table and tangible objects.* Simulation

Modelling Practice and Theory, 31. Prieiga per internetą: https://hal-institut-mines-telecom.archives-ouvertes.fr/hal-00864161/

50. Kubicki, S., Lepreux, S., Kolski, C. (2011). *Evaluation of an interactive table with tangible objects: Application with children in a classroom*. Prieiga per internetą: https://www.dfki.de/EducationCHI2011/Site/Program_files/hcieducationchi11_23.pdf
51. Lietuvos pažangos strategija Lietuva 2030. Prieiga per internetą: http://www.lietuva2030.lt/
52. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2011). Ikimokyklinis ugdymas: ką apie jo poveikį vaiko raidai sako tyrimų duomenys? *Trumpa švietimo problemos analizė*, 4 (54).
53. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2008). *Ikimokyklinio ugdymo įvairovė*: *esama situacija* ir *visuomenės lūkesčiai*. Vilnius.
54. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2006). *Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti*. Vilnius.
55. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2014). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas*. Vilnius.
56. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2014). *Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa*. Vilnius: Šviesa.
57. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2008). *Įvairių šalių informacinių* ir *komunikacinių technologijų diegimo švietime patirties analizė*. *Ataskaita*. Prieiga per internetą: http://www.itc.smm.lt/wpcontent/uploads/2009/11/TP_tyrimo-ataskaita_final.pdf
58. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2004). *Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa*. Vilnius.
59. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras. (2015). *Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos.* Vilnius: Baltic Printing House.
60. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas Nr. ISAK-627. (2005). *Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas.*
61. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. (2011). *Valstybės žinios*, 38-1804.
62. Lietuvos Respublikos valstybinė švietimo strategija 2013 – 2020. (2013). Prieiga per internetą: https://www.smm.lt/uploads/documents/VSS_2013-2022_2013-08-23.pdf

63. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2014). *Kokios IKT integravimo į švietimą kryptys sumanumo link žengiančioje visuomenėje?* Trumpa švietimo problemos analizė.
64. Lukošūnienė, V. (2011). Refleksija kaip integrali mokymosi mokytis kompetencijos dalis. *Pedagogika*, 101. 43-49.
65. Lukšienė, M. (2000). *Jungtys*. Vilnius: Alma littera.
66. Luobikienė, I. (2010). *Sociologinių tyrimų metodika: mokomoji knyga.* Kaunas: Technologija.
67. Malinauskienė, D., Lukavičienė, V. (2012). Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos - veiksnys, sąlygojantis vaikų ugdymo(si) kokybę. *Švietimas ir ugdymas: metodologinių kontekstų kaita ir prakseologija.* Šiauliai: Šiaulių universitetas.
68. McEwen, R. N., Dube, A. K. (2015). Engaging or Distracting: Children's Tablet Computer Use in Education. *Educational Technology & Society*, 18 (4). Prieiga per internetą: http://www.ifets.info/journals/18_4/2.pdf
69. Milan, K., Reskova, M. (2012). *Interactive board and its possibilities of usage in the primary education*. Euromentor Journal Studies about education, 2. Prieiga per internetą:http://euromentor.ucdc.ro/2012/vol3n22012/en/2_interactive-board-and-its-possibilities-of-usage-in-the-primary-education.pdf
70. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata. (2004). Prieiga per internetą: http://www.upc.smm.lt/ekspertavimas/biblioteka/failai/samprata.pdf
71. Mokslinio tyrimo ataskaita: Pradinių klasių mokinių praktinių, problemų sprendimo gebėjimų ir kūrybiškumo ugdymo prielaidos, praktika ir jos tobulinimo galimybės. (2014). Vilnius. Prieiga per internetą: https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/perziura/3829
72. Monkevičienė, O. (2008). Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) turinio kaitos tendencijos. *Pedagogika*, 91, 66-72.
73. Monkevičienė, O. (2012). Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų požiūris į vaikų mokymąsi. *Pedagogika*, 108. 71-77.
74. Monkevičienė, O., Montvilaitė, S., Jonilienė, M. (2008). *Vaiko mokymosi teorijų ir ugdymo(-si) krypčių refleksija Ugdymo planavimas, modeliavimas, vertinimas*. Kaunas: Technologija.
75. Monkevičienė, O. (2009). Ikimokyklinio ugdymo turinio *ir* pedagoginių technologijų kaita 1998–2008 m. *Mokytojų ugdymas*, 12 (1), 104–120.

76. Motiejūnienė, E., Žadeikaitė, L. (2009). Kompetencijų ugdymas: iššūkiai ir galimybės. *Pedagogika*, 95. 86-93.
77. Nacionalinis egzaminų centras. (2013). *Tarptautinis penkiolikmečių tyrimas*. Prieiga per internetą: http://www.egzaminai.lt/failai/3952_OECDPISA2012_ataskaita.pdf
78. Neifachas, S. (2008). *Ikimokyklinio ugdymo programos kokybės užtikrinimas: turinio konkretizavimas, tikslų ir uždavinių įgyvendinimas, atitikties nustatymas.* Vilnius: Ciklonas.
79. Pečiuliauskienė P., Rimeika, A., Kleniauskas, L. (2007). Modulio Informacinių technologijų taikymas studijų procese. *Aukštosios mokyklos dėstytojų pedagoginių kompetencijų bei gebėjimo taikyti šiuolaikines studijų technologijas tobulinimas*. Vilnius: VPU.
80. Pečiuliauskienė, P. (2009). Informacinės ir komunikacinės technologijos kaip mokymosi aplinkos komponentas būsimųjų mokytojų edukacinėje praktikoje. *Mokytojų ugdymas*, 13 (2), 93–108.
81. Pečiuliauskienė P., Valantinaitė I., Malonaitienė V. (2013). *Z karta: kūrybingumas ir integracija*. Vilnius: Edukologija.
82. Penkauskienė, D. (2001). Kritinio mąstymo ugdymas. *Teorija ir praktika*. Vilnius.
83. Petty, G. (2006). *Šiuolaikinis mokymas : praktinis vadovas.* Vilnius: Tito alba.
84. Piaget, J. (2002). *Vaiko kalba ir mąstymas*. Vilnius: Aidai.
85. Pocienė, J.S. (2010). *Ikimokyklinis ugdymas: raida ir pedagoginės sistemos*. Klaipėda: KU.
86. Preston, C., Mowbray, L. (2008). Use of SMART Boards for teaching, learning and assessment in kindergarten science. *Teachingscience*, 54 (2). Prieiga per internetą: http://smartboardita.pbworks.com/f/smartboard%2520with%2520kindergartener.pdf
87. Railienė, L. (2014). Mokinių ugdymo(si) aktyvinimas: kodinių užduočių taikymas geografijos pamokose. *Gamtamokslinis ugdymas/ natural science education*, 1 (39). 25-31.
88. Richey R. C. (2008). Reflections on the AECT Definitions of the Field. *TechTrends*, 52 (1). 24 – 25. Prieiga per internetą: https://thenextnewthing.files.wordpress.com/2009/11/aect-definitions-of-the-field.pdf
89. Rimienė, V. (2006). Studentų kritinio mąstymo dispozicijų ir įgūdžių kaitos galimybės. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 17. 78–85.
90. Rupšienės, L. (2007). *Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija.* Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.

91. Ruškus, J., Žvirdauskas, D. (2010). Ugdymo paradigmų kaita. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paskirčių hierarchija Lietuvoje. *Acta Pedagogika Valencia*, 24.
92. Ruškus, J., Žvirdauskas, D., Zybartas, S., Eskytė, I., Motiečienė, R., Dorelaitienė, A. (2012). *Ikimokyklinis, priešmokyklinis ugdymas Lietuvoje. Būklės ir galimybių studija*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
93. Selimović, S., Blatnik, S., Mujezinović, A., Bublić, M. (2014). The information and communication technologies and preschool children. *Journal of Educational & Instructional Studies in the World*, 4 (2). Prieiga per internetą: http://www.wjeis.org/FileUpload/ds217232/File/01.selimovic.pdf
94. Stankevičienė, V., Gesevičienė, V. (2006). 5 – 7 metų vaikų kompiuterinis raštingumas. *Pasaulis vaikui: ugdymo realijos ir perspektyvos. III dalis*. Vilnius: VPU leidykla. 187–197.
95. Taggart, B. (2015 spalio 8 d.). Ikimokyklinio ugdymo svarba: moksliniais tyrimais grįsti įrodymai. *Pranešimas konferencijoje: Kokybiškas ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas: ką galėtume daryti geriau?*, Vilnius.
96. Tarasonienė, A. L., Glebuvienė, V. S. (2008). Šiuolaikinės informacinės technologijos ir vaikų žaidimai. *Pedagogika*, 89. 70-74.
97. Tidikis, R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija.* Vilnius : Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras.
98. Turel, V. (2014). *Teachers' Computer Self-Efficacy And Their Use Of Educational Technology. Turkish Online Journal of Distance Education*, 15, 4 (7). 130-149. Prieiga per internetą: http://dergipark.ulakbim.gov.tr/tojde/article/view/5000102153
99. Žibėnienė, G. (2006). Studijų programų kokybės vertinimo koncepcija ir ją veikiantys veiksniai. *Acta Pedagogica Vilnensia*, 16. 177-189.
100. Žydžiūnaitė, V. Merkys, G., Jonušaitė, S. (2005). Socialinio pedagogo profesinės adaptacijos kokybinė diagnostika. *Pedagogika*, 76. 23 – 33.
101. Žukauskienė, R. (2007). *Raidos psichologija.* Vilnius: Margi raštai.
102. Žygaitienė, B., Sinkevičienė, J. (2015) Neformalusis technologinis vaikų ugdymas Vilniaus mieste. *Pedagogika*, 119 (3). 60 – 72.
103. Vilkonienė, M. (2009*).* Informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo ir taikymo švietime įtaka pedagoginės sistemos kaitai: diskurso analizė. Pedagogika. 95, 126-133.

104. Vitytė, B. (2016). Skaitmeninių žaidimų taikymo galimybės įgyvendinant dailės mokomojo dalyko Curriculum. *Pedagogika,* 123 (3). 120-138.
105. Wallington, C. (Ed.). (1977). *The definition of Educational Technology*. Washington: Association for Educational Communications and Technology.
106. Wohlwend, K. E., (2015). One Screen, Many Fingers: Young Children's Collaborative Literacy Play With Digital Puppetry Apps and Touchscreen Technologies. *Theory Into Practice*, 54. Prieiga per internetą: http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00405841.2015.1010837

SANTRAUKA

EDUKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ TAIKYMAS IKIMOKYKLINIAME UGDYME

Šiuolaikinėje technologijų amžiaus visuomenėje, įsivyraujant į vaiką orientuotai ugdymo paradigmai, edukacinės technologijos užima svarbią vietą ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdyme. Ikimokyklinio ugdymo įstaigoje vaikai turėtų būti supažindinami ir ugdomi taikant edukacines technologijas, nes efektyvus jų taikymas gali lemti sėkmingą besiformuojančios asmenybės ugdymąsi bei aukštų mokymosi rezultatų pasiekimą mokykloje. Remiantis moksliniais tyrimais, literatūra bei atsižvelgiant į esamą švietimo sistemą galima teigti, kad trūksta informacijos, ir kyla poreikis tyrinėti kokie yra edukacinių technologijų taikymo ypatumai ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Magistro baigiamajame darbe apžvelgiamos dviejų privačių ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogų patirtys taikyti edukacines technologijas ugdymo procese. Tyrimo tikslas – nustatyti edukacinių technologijų taikymo ypatumus ikimokykliniame ugdyme.

Darbą sudaro trys dalys. Pirmoje dalyje analizuojama ikimokyklinio ugdymo reikšmė, nagrinėjamas ikimokyklinis ugdymas Lietuvos švietimo reformos kontekste. Taip pat aiškinamasi kaip formuojamas ugdymo turinys ir sudaromos programos. Dabartinis ikimokyklinis ugdymas remiasi į vaiką orientuota ugdymo paradigma ir daro didelę įtaką besiformuojančiai asmenybei. Sėkmingas ugdymas ankstyvajame amžiuje sudaro sąlygas pasiekti geresnių mokymosi rezultatų mokykloje.

Antroje dalyje nagrinėjamos ikimokykliniame ugdyme taikomos edukacinės technologijos, jų raida ir samprata, ugdymo metodai ir strategijos. Edukacines technologijas galima traktuoti, kaip ugdymo turinio dalį kurios struktūrą lemia ugdymo paradigmų, edukacinių novacijų atsiradimas ir kaita. Tai lemia edukacinių technologijų sampratos įvairovę: edukacinės technologijos tapatinamos su komunikacijos procesu, informacinėmis technologijomis, mokymo procesais ir būdais. Ikimokyklinio ugdymo metodai ir strategijos yra labai įvairūs ir taikomi atsižvelgiant į ugdymo programą, vaikų amžių, gebėjimus, poreikius. Didžiausias dėmesys skiriamas į vaiką orientuotai ugdymo strategijai, kuri remiasi konstruktyvizmo teorija.

Trečioje dalyje pateikiami edukacinių technologijų taikymo ypatumai ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Tyrimo rezultatai rodo, kad pedagogai edukacines technologijas taiko siekdami sudominti ir įtraukti į ugdymo procesą ugdytinius, norėdami padėti įsisavinti ugdymo turinį. Edukacinės technologijos pedagogams palengvina darbą, skatina vaikų saviraišką, padeda lengviau įsiminti informaciją, motyvuoja, skatina mokytis, sudaro sąlygas vykti pažinimo procesui bet kuriuo metu.

Raktiniai žodžiai: Edukacinės technologijos, ikimokyklinis ugdymas, ugdymo turinys.

SUMMARY

EDUCATIONAL TECHNOLOGY APPLICATION IN PRE-SCHOOL EDUCATION

In today's age of technology in society, unfolding in a child orientated educational paradigm, educational technology occupies an important place in pre-school age children's education. Pre-school children should be introduced and developed using educational technology, because their effective application can lead to a successful emerging personality education and high achievement of school learning outcomes. According to scientific studies, literature, and given the current education system can be said that a there is a lack of information, and there is a need to explore what are the peculiarities of educational technology in pre-school education.

In this master's thesis is an overview of the two private pre-school educational institution teacher's experience, in the use of educational technology in the educational process. The aim is to to establish educational technology in the peculiarities of early childhood education.

The work consists of three parts. The first part analyzes the meaning of pre-school, analyzes pre-school education considered to Lithuanian education reform. It also examines how educational content and developing program is generated. Current pre-school education is based on a child-centered educational paradigm and has a significant impact on the emerging personality. Successful education at an early age makes it possible to achieve better learning outcomes at school.

The second part deals with what kind of educational technologies being used in early childhood education, the evolution and the concept of educational methods and strategies. Educational technology can be seen as part of the curriculum which is determined by the structure of the educational paradigm, the emergence of educational innovation and change. This leads to the concept of educational technology diversity of educational technology identified with the process of communication, information technology, training processes and methods. Pre-school methods and strategies are very different and being applied according to the child's age, abilities and needs. The focus is on the child-oriented development strategy, which is based on the theory of constructivism.

The third part presents educational technology in the peculiarities of pre-school. The survey results show that teachers has applied educational technology to interest and involve learners in the educational process and to help absorb the curriculum. Educational technology facilitates the work for educators, encourages children to express themselves, make it easier to memorize information that motivates, encourages learning, facilitate cognitive processes take place at any time.

Keywords: Educational technology, pre-school education, curriculum.

PRIEDAI

1 priedas

Interviu klausimai ikimokyklinio ugdymo pedagogams:

Interviu siekiama nustatyti edukacinių technologijų taikymo ypatumus privačiose ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Norima sužinoti apie įstaigų turimas priemones, ugdomąsias veiklas, pedagogų patirtis bei galimus sunkumus. Interviu sudaro keturi tyrimo blokai :

I. Edukacinių technologijų taikymo įstaigoje tikslai;
II. Pedagoginė patirtis;
III. Taikymo nauda;
IV. Taikymo problemiškumas.

1. **Pasakykite, kokiu tikslu Jūs taikote edukacines technologijas savo darbe?**
   Patikslinantys klausimai: Kodėl Jūs pradėjote naudoti edukacines technologijas? Kokių veiklų metu taikote edukacines technologijas? Kokiems gebėjimams ugdyti taikote edukacines technologijas?

2. **Papasakokite detaliai apie vieną ugdomąjį užsiėmimą vaikams, kurį įgyvendinote taikant edukacines technologijas.**
   Patikslinantys klausimai: Kodėl jas pasirinkote? Kaip jas sekasi taikyti? Kokios edukacinės technologijos Jums labiausiai priimtinos? Kodėl? Kurias iš jų ir kaip dažnai taikote ugdymo procese? Kaip vaikams patinka dalyvauti tokiuose užsiėmimuose? Kurios edukacinių technologijų priemonės labiausiai įtraukia vaikus į ugdymosi procesą?

3. **Apibrėžkite edukacinių technologijų naudą ugdymosi procese.**
   Patikslinantys klausimai: Kokie yra edukacinių technologijų taikymo privalumai? Kodėl vaikams naudingas toks ugdymas? Ką suteikia pedagogui edukacinių technologijų taikymas ugdymosi procese? Kokie yra ugdymo proceso skirtumai taikant edukacines technologijas ir netaikant?

4. **Papasakokite apie problemas iškylančias taikant edukacines technologijas.**
   Patikslinantys klausimai: Su kokiais sunkumais susiduriate darbe taikydami edukacines technologijas? Kokių kyla trukdžių taikyti edukacines technologijas? Kaip

manote kokios to priežastys? Kokios pagalbos sulaukiate sprendžiant iškilusias problemas? Kokios papildomos pagalbos reikėtų sprendžiant iškilusias problemas (mokymų, seminarų, pagalbos iš pedagogų, švietimo skyriaus, savivaldybės, mokslininkų, ir pan.) įstaigoje kurioje dirbate siekiant užtikrinti sėkmingą edukacinių technologijų taikymą?

Amžius:

Išsilavinimas/ kvalifikacija:

Pedagoginio darbo stažas: